

Õpimapp maailmahariduse 60t täiendõppekursusele

Käesolev õpimapp on koostatud osana MTÜ Mondo Maailmahariduskeskuse koolitusprojektist, mida rahastavad EV välisministeerium ja haridusministeerium. Täiendõppekursuse eesmärk on tõsta osavõtjate aktiivsust maailmahariduse edendamisel ning kujundada selleks vajalikke oskusi ja väärtusi. Selle kaudu toetatakse kooli väärtuskasvatust ning erinevate valdkonnapädevuste saavutamist. Koolituskursus annab õpetajale lisaks teadmistele ka praktilisi oskusi interaktiivsete meetodite ja materjalide kasutamiseks.

Koolituskursus jaguneb kuueks mooduliks:

- Maailmaharidus ning üleilmastumine ja vastastikune sõltuvus
- Sotsiaalne õiglus ja võrdsus
- Mitmekesisus
- Rahu ja Konfliktid
- Jätkusuutlik areng
- Kooliprojektid ja enesehindamine

Moodulid jagunevad 1–2 päevasteks seminarideks. Moodulid on kasutatavad ka eraldi õppeprogrammina. Iga moodul jaguneb auditoorseks, praktiliseks ja iseseisvaks tööks. Iseseisva töö jaoks on selle õpimapi aktiivne kasutamine esmatähtis.

Lugupeetud kursusel osaleja,

Hoiad käes maailmahariduse täiendõppekursuse õpimappi. See mapp on Sulle kaaslaseks oma loodetavasti pikal ja huvitaval maailmahariduse reisil nii enne kui ka pärast meie kursust.

Õpimapi eesmärgiks on:

- koguda kokku kursusel õpitud teadmised ja reflekteerida neid;
- anda hinnang oma õppimiskogemusele;
- analüüsida oma oskusi lõimida maailmaharidust kooli ja aine õppekavasse

Selleks, et mapist oleks osalejatele maksimaalselt kasu, palume Sul:

1. koguda kursuse materjalid (konspektid, grupidööd jne.) mappi
2. täita iga teema kohta koostatud ülesanded enne ja pärast selle teemalist koolitust
3. huvi korral koguda mappi ka muid materjale teemade kohta (nt ajalehe-artiklid, oma mõtted)
4. anda materjal kursuse lõpus koos oma õppetegevuse protsessi analüüsiga juhendajale hindamiseks

Kursuse edukas sooritamine nõuab õpimapi aktiivset kasutamist. Mapi saad tagasi pärast hindamist ning ta jääb Sinule õppevaraks, mida kasutada taustmaterjaliks tulevastes maailmahariduse tegevustes.

Jõudu tööle!

MTÜ Mondo Maailmahariduskeskus

Maailmahariduse täiendõppekursus (60t)

Seletuskiri

Käesolev õppekava on koostatud MTÜ Mondo Maailmahariduskeskuse poolt ning seda kasutatakse õpetajate täiendõppeks maailmahariduse teemadel. Täiendõppekursuse eesmärk on toetada väärtuskasvatust ning erinevate valdkonnapädevuste saavutamist maailmahariduse kaudu. Koolituskursus annab õpetajale lisaks teadmistele ka praktilisi oskusi interaktiivsete meetodite ja materjalide kasutamiseks.

Maailmaharidus on aktiivne õppimisprotsess, mille eesmärk on kasvatada aktiivseid maailmakodanikke, kes on teadlikud sellest, mis maailmas toimub, millised on toimuvate sündmuste põhjused ning kuidas kõik see meid mõjutab ja kuidas meie omapoolt maailma mõjutame. Aktiivne maailmakodanik tahab ja oskab läbi oma avatud oleku ning teadliku ja eesmärgipärase tegutsemise maailma paremaks muuta.¹ Maailmaharidus aitab meil mõista paremini maailmas toimuvat, eelkõige erinevate maailma piirkondade sidusust üksteisega ning ka probleeme, mis on tekkinud üleilmastumise ja sellega kaasnevate protsesside käigus. Ta aitab arendada empaatilist mõtteviisi ja solidaarsust, austust teiste kultuuride ja inimeste ning looduse suhtes ning omandada vajalikke oskusi, et tegutseda nende väärtuste nimel.

Sellega on maailmaharidus toeks kooli väärtuskasvatusele. Riiklike õppekavade põhialus, millele rajaneb kõik ülejäänud, on alusväärtused. Ühelt poolt peetakse õppekava alusväärtustena silmas üldinimlikke väärtusi: ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu jne. Teiselt poolt tõstetakse esile ühiskondlikke väärtusi: vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiglikkus jne. Õppekava näeb ette, et väärtustele tuleb pöörata tähelepanu kõigis ainekavades. Hoolimata sellest, et mõnes aines on väärtusi, mille üle õpilastega arutleda rohkem kui teises, on kõikide ainete kaudu võimalik kujundada õpilaste väärtusi kui voorusi (sisseharjutatud käitumiskalduvusi).

Riiklikud õppekavad panevad samuti rõhku õppijate üldpädevuste (s. o inimeseks ja kodanikuks kasvamisel väga oluliste aine- ja valdkonnaüleste pädevuste) arengule. Üldpädevuste loetelust eriti väärtuspädevus, sotsiaalne pädevus, enesemääratluspädevus, suhtluspädevus ja ettevõtlikkuspädevus on eesmärgid, mille saavutamiseks on maailmahariduse lähenemisviisidest kasu.

Maailmahariduse aluseks on õpetamise meetodid, mida iseloomustavad:

- Interdistsiplinaarsus ja terviklikkus: maailmaharidust ei jagata eraldi õppeainena, vaid ta on seotud kogu õppekavaga läbiva teemana.
- Lähtumine väärtushinnangutest: väärtushinnangute ja põhimõtete kujundamine
- Kriitiline mõtlemine ja probleemide lahendamine: enesekindluse kujundamine üleilmseid probleeme puudutavate vastuolude ja väljakutsete käsitlemisel.
- Multidistsiplinaarsus: erinevad ained ja meetodid koos
- Kohalik ja globaalne koos: käsitletakse nii kohalikke kui üleilmseid teemasid
- Tulevikule suunatus: mõistmine sellest, et tänased otsused kajastuvad homses.

¹ Definitsioon Arengukoostöö Ümarlaud Maailmahariduse töögrupp.

Koolituse õppekava aineõpetajatele

Koolituse maht
Õppekava maht on 60 tundi

Moodul	Auditoorne töö	Praktiline töö	Iseseisev töö	Kokku
Maailmaharidus ning üleilmastumine ja vastastikune sõltuvus	4	2	3	9
Sotsiaalne õiglus ja võrdsus	4	2	2	8
Mitmekesisus	4	3	2	9
Rahu ja Konfliktid	4	3	2	9
Jätkusuutlik areng	4	3	2	9
Kooliprojektid ja enesehindamine	8	4	4	16
Kokku	28	17	15	60

Sihtrühm:

Käesoleva õppekava sihtgrupiks on põhikooli ja gümnaasiumi erinevate ainete õpetajad. Koolitust pakutakse tasuta läbimiseks esmajärgus UNESCO ühendkoolide õpetajaskonnale.

Koolituse taotlus/siht:

Koolituse eesmärgiks on tõsta osavõtjate aktiivsust maailmahariduse edendamisel ning kujundada selleks vajalikke oskusi ja väärtusi.

Ülesanded:

Õppekava ülesandeks on

a) kindlustada osalejad teadmistega maailmahariduse põhilistest teemadest:

- üleilmastumine ja vastastikune sõltuvus
- mitmekesisus
- sotsiaalne õiglus ja võrdsus
- jätkusuutlik areng
- rahu ja konfliktid

b) arendada oskuseid:

- kriitiline mõtlemine
- väitlusoskus
- oskus tunda ja vastu seista ebaõiglusele
- teiste inimeste väärtustamine
- koostöö ja konfliktide lahendamine

c) uurida oma väärtuseid:

- identiteet ja eneseväärikus
- empaatia
- pühendumine sotsiaalsele õiglusele ja võrdsusele
- mitmekesisuse väärtustamine
- loodust hoolitsemine ja jätkusuutlik areng
- usk muutuste võimalikkusesse

Koolituse läbinud õpetajad:

oskavad luua ainetevahelisi seoseid õppekavas ettenähtud väärtuspädevuste rakendamiseks;

on omandanud maailmakodaniku oskuseid (kriitiline mõtlemine, oskus ära tunda ja vastu seista ebaõiglusele, austus teiste vastu, koostöö ja konfliktide lahendamise oskus) ning tõstnud isiklikku pädevust nende teemade õpetamisel.

on arendanud oma teadmisi ja mõistmist tänapäeva maailma olulistest globaalsetest küsimustest (jätkusuutlik areng, kultuuriline mitmekesisus, rahu, sallivus, sotsiaalne õiglus).

on arendanud oma hoiakuid õpitu kaudu nii, et neil on oskus toetada: õpilaste aktiivset tegutsemist; solidaarsust; vastutust; pühendumist sotsiaalsele õiglusele ja võrdsusele; empaatiavõimet; erinevuste väärtustamist ja austamist; keskkonnast hoolimist ning usku muutuste võimalikkusesse.

Õppetöö korraldus:

Koolituskava jaguneb 6 mooduliks. Moodulid jagunevad 1–2 päevasteks seminarideks. Moodulid on kasutatavad ka eraldi õppeprogrammina. Iga moodul jaguneb auditoorseks, praktiliseks ja iseseisvaks tööks. Iseseisva töö ülesanded kogutakse mappi ja nende refleksioon toimub kursuse lõpus. Osa loengutest toimub e-õppena nt professor V. Andreotti loengud.

Koolituskursuse õppekava aluseks on metoodika, kus kesksel kohal on aktiivõppemethodid – arutelud, filmide vaatamised, simulatsioonid, rühmatööd, uurimisprojektid, konfliktsete juhtumite arutelud ja rollimängud, mille kaudu saab mõista sarnasusi ja erinevusi ning tekitada seoseid kohaliku ning globaalse vahel. Lisaks on oluline projektide läbiviimine ning koostöö kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

Koolituse korralduse eest vastutab Maailmahariduskeskuse juhataja.

Hindamine

Koolituse õppetöö edukuse hindamise aluseks on õpimapp ja õpilasi kaasava projektitöö läbiviimine.

Õpimapp on õppetöö jooksul tehtud tunni- ja kodutööde kaust ja õpijuhised. Mappõpe on õppimise viis, kus pearõhk on asetatud õppija eneseteadvustamisele enesest kui õppijast.

Õppijal enesel peaks olema/tekkima ülevaade oma kasvamisest ja arenemisest õppimise käigus.

Iga tegevus annab alust refleksiooniks. Refleksiooni all mõistame õppija isiklike kogemuste ja teadmiste tagasisivaatavat uuesti kirjeldamist, taas struktureerimist ja ümberhindamist.

Õpimapp sisaldab:

- tiitelleht
- sisukord
- erinevad materjalid
- kokkuvõte, hinnang vastavalt endale esitatud eesmärkidele

Tegevuse käik:

- õppija kogub teatud perioodi jooksul tehtud tööd mappi
- säilitab need ja annab koos enesehinnanguga juhendajale hindamiseks

Mappõppe taotlus on panna õppija ise oma tööd eesmärgistama, kavandama, täide viima ja hindama.

Nõuded koolituse lõpetamiseks

Kursus lõpeb osavõtjate individuaalse või grupi enesehindamisega, millele järgneb õpetegevuse hindamine kursuse lõpus. Kursuse lõpetamise tingimuseks on osalemine õppetöös vähemalt 75% ulatuses ja projektitöö läbiviimine oma koolis. Projektitöö maht on 4 akadeemilist tundi.

Lõpetamisel väljastatav dokument

Kursuse lõpetanud saavad koolituse korraldanud asutuse tunnistuse, mille on allkirjastanud Maailmahariduskeskuse juhataja. Tunnistusele on märgitud käsitletud moodulid ning koolituse maht tundides.

Õppemateriaalne baas ja kasutatav õppevarustus

Dataprojektor, ekraan, tahvel jms. Koolitav saab koolitusteemade kohta paljundatud materjali.

Õppekava koostajad

Johanna Helin, Mari-Kätrin Kinks, professor Vanessa Andreotti.

Koolituse programm

I MOODUL

Maailmaharidus ning
üleilmastumine ja
vastastikune sõltuvus
Maht 9 tundi

Teemad: Maailmahariduse mõiste ja eesmärk. Muutuv maailma – muutuvad nõudmised haridusele.

Üleilmastumise nähtused. Näited vastastikusest sõltuvusest. Väärtussüsteemide mõistmine ja erinevate maailmavaadete paljusus.

Läbiviijad: professor Andreotti loeng teemal: „Intoduction to global education and key debates in interdependence and education“, Maailmahariduskeskuse töötajad ja eksperdid

Kasutatavad meetodid: loengud ja arutelu, õppematerjalide ja meetodite tutvustus (viktoriin, Gapminder, PechaKucha)

Iseseisev töö: Motivatsiooni kirjeldus enne kursuse algust. Oma ainekava analüüs (vastavalt õpetaja tööle koolis): kuidas ainekavas loetletud teemad toetavad õpilase sotsiaalse pädevuse arendamist. Tuua ühe konkreetse tunni näitel välja, kuidas maailmahariduse teemad integreerida ainetundi nii, et areneks sotsiaalne pädevus.

Õpiväljundid:

Mooduli läbinud õpetaja on:

1. Saanud teadmisi üleilmastumise erinevate nähtuste kohta. Samuti selgeks on saanud maailma erinevate osade seotus teine teise saatusega ning vajadus teha koostööd,
2. teadlik maailmahariduse mõistest,
3. õppinud kasutama erinevaid maailmahariduse õpetamise metoodeid,
4. kujundanud oma arvamuse hariduse rolli kohta üleilmastuvas maailmas ning koostanud selle kohta vastavasisulise õpimapi osa.

II MOODUL

Sotsiaalne õiglus
ja võrdsus
Maht 8 tundi

Teemad: Vaesuse ja rikkuse jagunemine maailmas. Aastatuhande arengueesmärgid ja arengukoostöö. Maailmakaubandus. Õiglane kaubandus. Areng ja inimõigused.

Läbiviijad: professor Andreotti loeng teemal: „Key debates in equality, justice and human rights – links to education“, Maailmahariduskeskuse töötajad, teema eksperdid

Kasutatavad meetodid: loengud ja arutelu, mäng, filmi vaatamine ja analüüsimine

Iseseisev töö: Õiglase kaubanduse toodete uurimine, enesehindamise maatriksi täitmine, Post-2015 Aastatuhande arengueesmärkide artikkel kodus

Õpiväljund:

Mooduli läbinud on:

1. Kasvatanud oma teadmisi õiglasest kaubandusest ja tarbimisest, samuti arengukoostööst nii Eesti kui ÜRO tasandil.
2. saanud uusi õpimeetodeid, mille abil arutada õpilastega üleilmse ja kohaliku sotsiaalse õigluse teemadel.
3. Hinnanud oma õpetamisviisi enesehindamise maatriksi abil.

III MOODUL

Mitmekesisus

Maht 9 tundi

Teemad: Mitmekultuurilisus ja identiteet. Stereotüübid, rassism, ksenofoobia. Väärtushinnangud ja kultuuride vaheline kommunikatsioon. Kultuuridevaheline kompetents. Kultuurierinevustega arvestamine koolis. Inimõigused ja nende kaitse.

Läbiviija: professor Andreotti loeng teemal: „Key debates in multicultural education“, kohalikud teemade eksperdid

Kasutatavad meetodid: loengud ja arutelu, vestlus külalistega, filmi vaatamine ja analüüsimine, juhtumid, simulatsioonid, draamapedagoogika

Iseseisev töö: Teha läbi enesehindamine sallivuse teemal. Analüüsida õpikutes jm õpimeedias stereotüüpsusele ja tendentslikkusele osutamist ning seda ümberhinnata.

Õpiväljund:

mooduli läbinud õpetaja on:

1. Saanud teadmisi kultuuridevahelisest lõimingust ja selle tänapäeva väljakutsetest nii globaalsel kui Eesti tasandil,
2. õppinud tundma erinevaid vahendeid ja mudeleid kultuuridevahelise mõistmise arendamiseks,
3. jaganud aktiivselt grupidiskussioonides ideid, erinevaid kogemusi ja arvamusi mitmekultuurilisuse, inimõiguste ning nendega arvestava kooli ja hariduse kohta,
4. koostanud teema kohta õpimapi osa.

IV MOODUL

Rahu ja Konfliktid

Maht 9 tundi

Teemad: Konfliktide põhjused. Meedia roll. Konfliktide ennetamine ja lahendamine (lokaalne, globaalne). Vabadusvõitlus või terrorism. Rahuharidus.

Läbiviija: professor Andreotti loeng: „Key debates in peace education“, kohalikud teemade eksperdid

Kasutatavad meetodid: iseseisev töö, loengud ja arutelu, grupitööd, filmi vaatamine ja analüüsimine, juhtumite analüüsimine

Iseseisev töö: Mõelda konfliktide põhjuseid ja lahendamisvõimalusi.

Õpiväljund:

mooduli läbinud on:

1. Saanud teadmisi erinevate konfliktidest ning arendanud mõistmist konfliktide ennetamise tähtsusest,
2. omandanud uusi oskuseid ja meetodeid rahuõpetuse edendamiseks ning konfliktide lahendamiseks oma kohalikus kontekstis,
3. koostanud teemapõhise õpimapi osa.

V MOODUL

Jätkusuutlik areng

Maht 9 tundi

Teemad: Globaalsed keskkonnaprobleemid (nt. kliima soojenemine, jäätme-probleemid, veekriis ja veekogude reostumine, liikide hävimine, kõrbestu-mine). Globaalprobleemide mõju üksikisikule. Meie tarbimisharjumused. Teadlik tarbimine. Keskkonnasõbralikud valikud meie ümber.

Läbiviija: professor Andreotti loeng teemal: „Key debates in education for sustainable development“, kohalikud teemade eksperdid.

Kasutatavad meetodid: iseseisev töö, loengud ja arutelu, grupidöö, filmi vaatamine ja analüüsimine, juhtumite analüüsimine.

Iseseisev töö: toodete keskkonnamõjude analüüs, jätkusuutliku kooli plaa-nide arendamine.

Õpiväljund:

mooduli läbinud:

1. On õppinud tundma suuremaid globaalseid keskkonnaprobleeme ning kuidas meie tarbimisharjumused on nendega seotud.
2. Mõistab keskkonna terviklikkust, selle säilitamise vajadust, keskkon-nakaitse tähtsust ja inimese osa selles.
3. Teadvustab inimese sõltuvust loodusressurssidest ning tarbimise mõjusid.
4. Oskab analüüsida koolikeskkonda ning planeerida teemanädalaid ja -päevi.

VI MOODUL

Kooliprojektid ja

enesehindamine

Maht 16 tundi

Teemad: Kooliprojektide läbiviimine. Väärtuskasvatus. Koostöö teiste koolidega (kohalik, globaalne, sõpruskoolid). Koostöö MTÜde ja vabataht-likega. Osalemine kohaliku elu mõjutavate otsuste langetamises. Enese-hindamine ja selle tähtsus. Õpimapi koostamine ja oma töö analüüs.

Põhilised meetodid: loengud ja arutelu, grupidöö, filmi vaatamine ja ana-lüüsimine, juhtumite analüüsimine, praktikate vahetamine, analüüs ja hindamine grupidööna.

Õpiväljund: Õpikeskkonna kujundamine ja kooliprojektide läbiviimine. Maailmaharidusliku, õpilasi kaasava projektitöö läbiviimine koolis/kogu-konnas. Projekti analüüs ja hindamine. Tegevuste tutvustamine teistele kursusekaaslastele. Õpimapi analüüs ja eneserefleksioon.

Õppekava toetav kirjandus:

1. Andreotti, V. & Souza, L. (2008). Global Learning in the Knowledge Society: four tools for discussion. Journal of International Educational Research and Development Education, 31, 7–12.
2. Andreotti, V. & Souza, L. (2008a). Learning to Read the World Through Other Eyes. Derby: global Education.
3. Anttila, P., Ojanen, M., Puhakka, M., Vuorisalo, T., Frey, T. 1996. Globaalsed keskkonnaprobleemid. Tallinna Tehnikaülikool.
4. Rand, T. 2004. Säästva tarbimise käsiraamat.
5. Valge, J, Sepp, K (2011) „Üleilmastumine ja globaalprobleemid“
6. 80:20
7. Oxfam, 2006: „Education for Global Citizenship: A guide for schools“; „Teaching controversial issues“; „Getting started with Global Citizenship: A Guide for New Teachers“
8. Maaimaharidus koolis: voldik. Tallinn; 2010
9. Estonian Global education concept paper: Laulasmaa; 2009
10. Haridus 2008 nr 3–4 (Maailmahariduse/õiglase kaubanduse/Arengukoostöö erinu-mber)
11. TLK Wisely, IM Barr, A Barriton and B King, Education in a Global Space. Research and practice in Initial Teacher Education 2010 Edinburgh
12. Citizenship, social and Economics Education: An International Journal Vol 8:2/3, 2009
13. Johanna Helin „Development Education in School Curricula in Europe: Global Challenge for Estonian Schools“. Lk 128
14. Global education guidelines <http://www.coe.int/t/dg4/nscentre/GE/GE-Guidelines/GEguidelines-web.pdf>
15. http://oulu.academia.edu/VanessaAndreotti/Papers/276064/Global_Education_in_the_21st_Century_two_different_perspectives_on_the_post-of_postmodernism_2010_
16. http://oulu.academia.edu/VanessaAndreotti/Teaching/14342/EDEM689_Critical_Approaches_to_Global_Citizenship_Education_2010_
17. <http://www.roheline.ee/files/tarbimine/shopping-guide.pdf>
18. <http://www.eetika.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=653563/Juhend+vrtusalaseks+tooks+sotsiaalainete+ainekavadega.pdf>
19. Globaliseeruv maailm, Maailmahariduse keskus 2012

Õppekava toetavad filmid:

Õigusemõistmine (The Reckoning)
Sul on õigus teada (You Deserve to Know)
Võõras
Palveta kurjus tagasi põrgusse (Pray the Devil Back to Hell)
Lilled saar (Isle of Flowers)
Inimareng (Human Development)

Kasutatavad veebilehed:

www.maailmakool.ee
www.mdg.ee
www.oppekava.ee
www.throughothereyes.org.uk

Maailmaharidus ning üleilmastumine ja vastastikune sõltuvus

Martin Luther King

Me elame maailmas, kus sõltume teistest ning ühes maailma otsas tehtud otsused mõjutavad inimeste elu teisel pool maakera. Isegi kõige jõukamad riigid on otseselt sõltuvad teiste riikide rikkustest – olgu see kas toit ja erinevad mineraalid või hoopis teadmised ja kultuur.

Mõtle, millisel moel on Martin Luther Kingi sõnad nähtavad sinu elus? Õpilaste elus? Mida sina sõid hommikusöögiks? Kas tead, kust need toiduained on pärit?

Enne koolitust:

See osa hõlmab üldisi küsimusi Sinu eesmärkide, motivatsiooni, ootuste ja kogemuste kohta. Palun vasta nendele enne, kui algab kursuse temaatilise sisu.

Kirjelda oma seniseid kogemusi maailmahariduse valdkonnas:

Miks Sa tulid sellele kursusele?

Missuguseid uusi ideid ootad Sa töölase ja isikliku arengu seisukohalt?

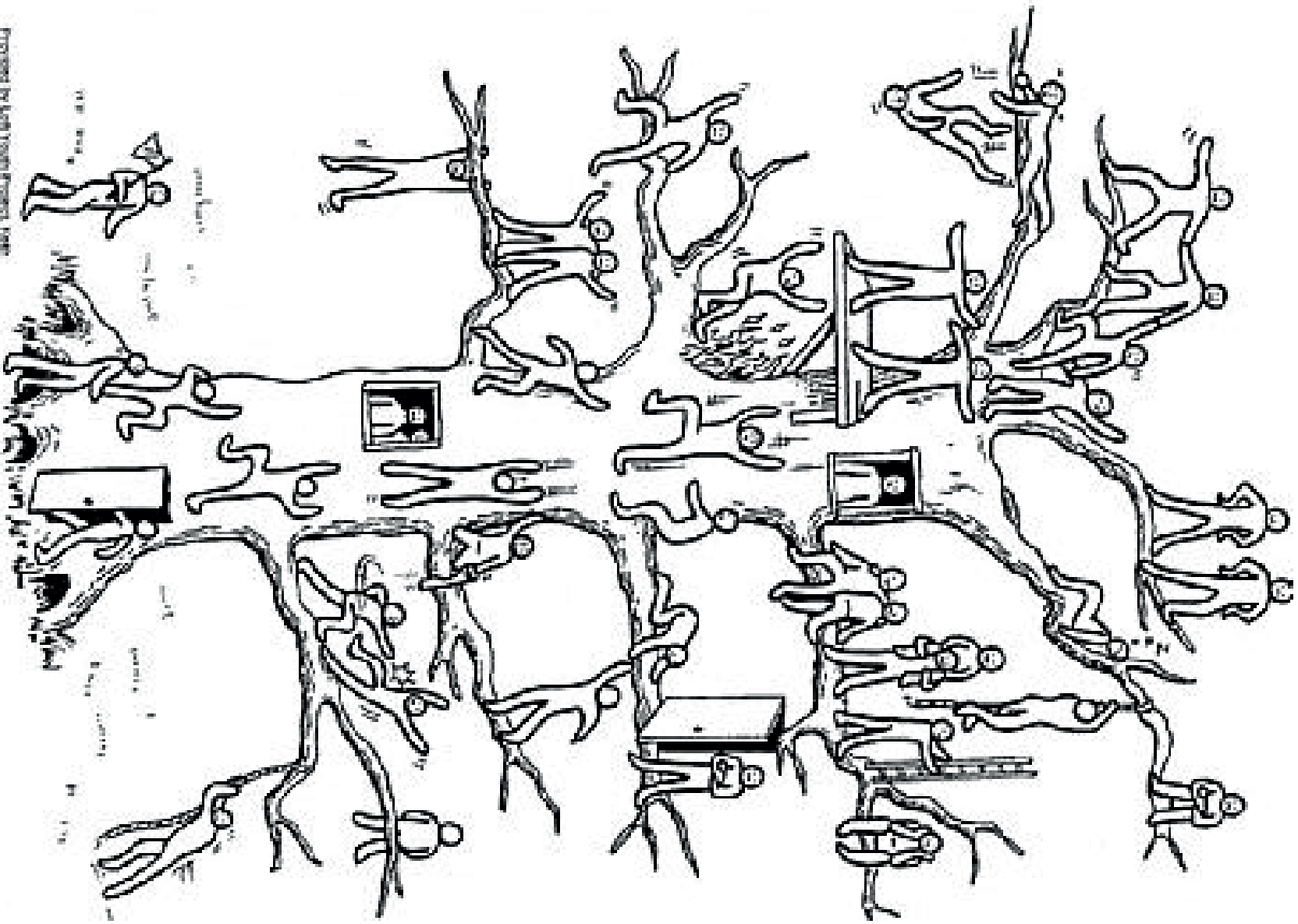
[illegible]

Kui tuttav on Sulle maailmaharidus?

11

Kuidas tunned ennast maailmahariduse teemadel – kui kõrgel oled sellel puul?
Miks Sa nii arvad?

Kuidas on võimalik jõuda kõige ülemiste oksadeni?

1. Teema: Maailmaharidus (ingl. k Global education)

Joonista pilt edukast Eesti ja maailmakodanikust. Millised oskused, teadmised ja väärtused peaksid tal olema?

Maailmahariduse kohta on mitmeid erinevaid definitsioone:

Maailmaharidus on haridus, mis avab inimeste silmad ja meele globaliseerunud maailma tegelikkusele ning ärgitab looma maailma, kus on suurem õiglus, võrdsus ja inimõigused kõigi jaoks. Maailmaharidus hõlmab haridust arengu, inimõiguste, jätkusuutlikkuse, rahu ja konflikti ennetamise ning multikultuursuse kohta ning on kodanikuhariduse globaalseks dimensiooniks.

Maastrichti maailmahariduse deklaratsioon (2002)

Maailmaharidus on aktiivne õppimisprotsess, mille eesmärk on kasvatada aktiivseid maailmakodanikke, kes on teadlikud sellest, mis maailmas toimub, millised on toimuvate sündmuste põhjused ning kuidas kõik see meid mõjutab. Aktiivne maailmakodanik tahab ja oskab läbi oma avatud oleku ning teadliku ja eesmärgipärase tegutsemise (näiteks säästva tarbimise, loodussõbraliku käitumise) maailma paremaks teha.

Eesti Arengukoostöö Ümarlaud (AKÜ) definitsioon

Milliseid erinevusi leiad nendes definitsioonides?

Missugune Sulle isiklikult kõige enam meeldib? Põhjenda

Kui hästi see definitsioon läheb kokku Sinu joonisega edukast Eesti ja maailmakodanikust?

2. Teema: Hariduse roll üleilmastuvas maailmas

„Haridus on kas vahend, mis aitab integreerida nooremat põlvkonda praeguse süsteemi loogikasse, või vabadus, mille kaudu naised ja mehed tulevad reaalsusega kriitiliselt ja loominguliselt toime ning avastavad viise, kuidas osaleda oma maailma muutmises.”

Paulo Freire, Pedagogy of the Oppressed

Vaata Ken Robinsoni joonisfilmi „Changing Education Paradigmas“

Milliseid ideid see Sinus äratav?

[illegible]

Milliseid ideid tekitab professor Andreotti loeng teemal: „Introduction to global education and key debates in interdependence and education“

[illegible]

Milliseid eelsoodumusi, oskusi ja teadmisi vajavad õpetajad, et tulla ise toime ühiskonna keerukuse, ebakindluse, mitmekesisuse, ennustamatuse ja ebavõrdsusega, et aidata õpilastel samuti toime tulla?

EELSOODUMUSED	OSKUSED	TEADMISED

[illegible][illegible][illegible][illegible]

Kodune töö:

Vaata Oxfami maailmahariduse õppekava. Kui palju sellest on sinu koolis rakendunud?

Maailmahariduse õppekava (Oxfam (2007). Eesti oludele vastavalt edasi arendatud).

Õppesisu ja Õpitulemused

	Teadmised	Oskused	Hoiakud, väärtused	Meetod	Ressursid
I aste	1. sotsiaalne õiglus – mis on õige, õiglane/vale, ebaõiglane – vaesuse ja rikkuse erinevad mõõtmed	1. kriitiline mõtlemine – kaaslaste kuulamine – küsimuste küsimine – erinevate vaatenurkade nägemine	1. identiteet ja enesevääriskus – identiteedi ja enesevääriskuse tunnetamine – enda eripära hindamine	• Kogemuste kaudu õppimine, koos tegutsemine • mängud, muinasjutud, lood (muinasjuttude analüüsimine koos lastega), asjad ja lood erinevalt poolt maakera (erinevuste ja sarnasuste analüüsimine) • arutelud sellest kui vale on kiusata inimesi selle tõttu, kuidas nad välja näevad, räägivad jne. • filmid ja arutelud • Koostöö MTÜde ja teiste rühmadega väljaspool kooli: külalised, näitused, ühistegevused	• www.maailmakool.ee: Filmid ja filmikohane metoodika - Harjutused, mängud - Tunnikavad - Näitused - Sõpruskoolid - Ideed teemapäevade tähistamiseks - Täiendkoolitused õpetajatele • Info õiglase kaubanduse kohta www.fairtrade.ee
	2. kultuuriline mitmekesisus – iseenda seos teiste inimestega – inimeste sarnasuste ja erinevuste mõistmine	2. väitlusoskus – oma arusaama esitamine – oma arvamuse ehitamine tõenditele	2. empaatia – huvi lähikondsete ja laiema ühiskonna liikmete käekäigu vastu		
	3. üleilmastumine ja vastastikune sõltuvus – lähiümbruse ja kodukoha, keskkonna mõistmine – enda kodukoha erinevate paikade tajumine – seos erinevate paikade vahel	3. oskus ära tunda ja vastu seista ebaõiglusele – ebaõigluse äratundmine enda ümber – sobilikul viisil ebaõigluse vastu astumine	3. pühendumine sotsiaalsele õiglusele ja võrdsusele – aususe väärtustamine – teiste eest seismine		
	4. säästev areng – eluks vajalik – kuidas hoolitseda elusolendite eest – kontseptsioon tulevikust ja minevikust – minu mõju keskkonnale	4. austus teiste vastu – eluta ja elusolendite eest hoolitsemine – teistele mõtlemine – teistega samastumine ja nende vajadustele reageerimine	4. erinevuste väärtustamine ja austamine – positiivne suhtumine erinevustesse – teiste väärtustamine erinevate ja võrdsetena – soov teiste kogemustest õppida		

	5. rahu ja konflikt – minu tegevuse tagajärje mõistmine – konfliktid kodukohas ja erinevates ühiskondades – konfliktide põhjused ja konfliktilahendus isiklikul tasandil	5. koostöö ja konfliktilahendus – koos tegutsemine – jagamine – vaidluste rahulik lahendamine – osalemine – takt ja diplomaatia – ühiskonna ja teiste kaasamine	5. keskkonnast hoolimine – enda ümbruse ja elusolendite väärtustamine – laiemast ühiskonnast hoolimine – ressursside hindamine – soov hoolitseda keskkonna eest – uudishimu ja huvi		
			6. usk muutuste võimalikkusesse – vigade tunnistamine ja nendest õppimine – enda tegude tagajärgede tunnetamine – soov teha koostööd ja osaleda		
II aste	1. sotsiaalne õiglus – erinevate gruppide vaheline ausus ja ebavõrdsus – ebavõrdsus ühiskonnas – ebavõrdsuse põhjused ja tagajärjed – peamised õigused ja kohustused	1. kriitiline mõtlemine – erapoolikuse, stereotüüpide ja arvamuste ära tundmine – erinevate vaatenurkade analüüsimine – meedia kirjaoskus – teadlike otsuste ja valikute tegemine	1. identiteet ja eneseväärlikkus – enda väärtuse ja tähtsuse tunnetamine – avatus	• mängud, rollimängud, draama, diskussioon ja arutlus, aktiivset tegevust soodustavad projektid, vabatahtlik töö • Koostöö MTÜde ja teiste rühmadega väljaspool kooli: külalised, näitused, ühistegevused – <i>Global Education Week</i> (Euroopa Nõukogu) – üleriigiliseks ettevõtmiseks • Üleilmastumise seoste nähtavaks tegemine	• www.maaailmakool.ee: Filmid ja filmikohane metoodika • Harjutused, mängud • Tunnikavad • Näitused • Sõpruskoolid • Ideed teemapäevade tähistamiseks • Täiendkoolitused õpetajatele • Info õiglase kaubanduse kohta • www.fairtrade.ee • Filmiklubid – teemade käsitlemine väljaspool õppetundi • www.1maailm.ee
	2. kultuuriline mitmekesisus – erinevate kultuuride, väärtuste ja uskumuste väärtus minu elus – mitmekesisuse mõistmine – eelarvamuste iseloom ja viisid eelarvamustega võitlemiseks – teise positsiooni samastumine	2. väitlusoskus – tõenduste leidmine ja valimine – argumenteeritud väidete esitamine – arvamuse muutmine või arendamine argumenteerides	2. empaatia – empaatia kohalikul ja üleilmselt – kaastunne – tundlikkus teiste vajaduste vastu		

3. üleilmastumine ja vastastikune sõltuvus – riikide vaheline kaubandus – õiglane kaubandus – teadlikkus vastastikusest sõltumisest – erinevate poliitiliste süsteemide mõistmine	3. oskus ära tunda ja vastu seista ebaõiglusele – ebaõigluse ära tundmine ja selle vastu seismine – ebavõrdsust alal hoidvatele vaatenurkadele vastu seismine	3. pühendumine sotsiaalsele õiglusele ja võrdsusele – mure ebavõrdsuse pärast – soov tegutseda ebavõrdsuse vastu – huvi maailma sündmuste vastu – õiglustunne	siis, kui meie seda rohkem ei kasuta?) – abiks nt. dokumentaalfilmid ja filmikohane metoodika • Meedia analüüs (milliseid teemasid meedia kajastab ja kuidas) • Projektid: teema uurimine, aktiivne lahenduste otsimine ning selleks suunatud tegevus (nt. oma riiete päritolu uurimine, oma kooli ökoloogilise jalajälje mõõtmine, kirjade kirjutamine, kampaaniad, vabatahtlik töö) • Teemanädalate tähistamine (maailmahariduse nädal/ ÜRO päevad) Sõpruskoolid arengumaade koolidega – kirjade kirjutamine, kogemuste vahetus, koos õppimine/ ühised projektid HeaTeoTöö -päeva tähistamine koolides (päev, mil lapsed teevad vabatahtlikku tööd väljapool kooli ning sellest saadud palk suunatakse valitud arengukoostööprojektile)
4. säästev areng – inimeste ja keskkonna vahelised seosed – taastumatute ressursside mõistmine – minu võime muutusi luua – võimaliku ja soositava tuleviku kontseptsioonide mõistmine – majandusliku ja sotsiaalse arengu erinevad lähenemised	4. austus teiste vastu – valikute tegemine ja valikute tagajärgede ära tundmine – võime hoolitseda eluta ja elusolendite eest	4. erinevuste väärtustamine ja austamine – inimeste erinevate vaatenurkade austamine – austus erinevuste ja mitmekesisuse vastu	
5. rahu ja konflikt – konflikti põhjused ja tagajärjed (nt. pagulased ja asüülitaotlejad) – konfliktilahenduse ja konflikti ennetamise strateegiad	5. koostöö ja konfliktilahendus – grupi otsuste aksepteerimine ja nende alusel tegutsemine – kompromisside tegemine – läbirääkimiste pidamine	5. keskkonnast hoolimine – vastutustunne keskkonna ja ressurssidekasutamise suhtes – tundlikkus minu elustiili mõju suhtes teistele inimestele ja keskkonnale	
		6. usk muutuste võimalikkusesse – usk sellesse, et asjad võivad olla paremini – usk üksikisiku võimesse luua muutusi	

III aste	1. sotsiaalne õiglus – absoluutse ja suhtelise vaesuse põhjused – erinevad vaesuse likvideerimise võimalused, vaated – roll maailmakodanikuna	1. kriitiline mõtlemine – kriitiline info analüüsimine – eetiliste otsuste langetamine	1. identiteet ja eneseväärikus – avatus	• mängud, rollimängud, draama, diskussioon ja arutus, aktiivset tegevust soodustavad projektid, vabatahtlik töö • Koostöö MTÜde ja teiste rühmadega väljaspool kooli: külalised, näitused, ühistegevused – <i>Global Education Week</i> (Euroopa Nõukogu) – üleriigiliseks ettevõtmiseks • Üleilmastumise seoste nähtavaks tegemine uuriva analüüsi ning arutelude kaudu (nt. tarbimine: kust on pärit meie toit, riided, tehnika jne. mis sellega juhtub siis, kui meie seda rohkem ei kasuta?) – abiks nt. dokumentaalfilmid ja filmikohane metoodika. • Meedia analüüs (milliseid teemasid meedia kajastab ja kuidas) • Projektid (vt. eelnevat) Teemanädalate tähistamine sõpruskoolid arengumaade koolidega HeaTeoTöö –päeva tähistamine koolides	• www.maailmakool.ee: Filmid ja filmikohane metoodika Harjutused Tunnikavad Näitused Sõpruskoolid Ideed teemapäevade tähistamiseks Külalised Koolitused õpetajatele • Info õiglase kaubanduse kohta www.fairtrade.ee • Filmiklubid – teemade käsitlemine väljaspool õppetundi www.1maailm.ee
	2. kultuuriline mitmekesisus – erinevate kultuuride ja ühiskondade sügavam mõistmine	2. väitlusoskus – ratsionaalne ja veenev väitlemine arumentide põhjal	2. empaatia – inimlikkuse ja ühiste vajaduste tunnetamine		
	3. üleilmastumine ja vastastikune sõltuvus – Lõuna-Põhja vahelised jõusuhted – maailma majandus ja poliitilised süsteemid – eetiline tarbimisel	3. oskus ära tunda ja vastu seista ebaõiglusele – sobiva lahenduse leidmine ebavõrdsuse juhtumitele	3. pühendumine sotsiaalsele õiglusele ja võrdsusele – pühendumine sotsiaalsele õiglusele ja võrdsusele		
	4. säästev areng – üleilmne säästva arengu kohustus – säästva maailma eluviisid	4. austus teiste vastu – elu säästva maailma eluviisiga	4. erinevuste väärtustamine ja austamine – kõigi inimeste väärtustamine erinevate ja võrdsetena		
	5. rahu ja konflikt – rahu soodustavad tingimused	5. koostöö ja konfliktilahendus – läbirääkimiste pidamine – konflikti vahendamine	5. keskkonnast hoolimine – mure planeedi ja tulevaste põlvkondade tuleviku suhtes – säästev eluviis		
			6. usk muutuste võimalikkusesse – soov töötada võrdsema tuleviku suunas		

IV aste	1. sotsiaalne õiglus – mõistab üleilmseid teemasid ja debati	1. kriitiline mõtlemine – vaieldavate ja keeruliste teemadega toimetulek	1. identiteet ja eneseväärlikus – avatud mõtlemine	• mängud, rollimängud, draama, diskussioon ja arutlus, aktiivset tegevust soodustavad projektid, vabatahtlik töö • Koostöö MTÜde ja teiste rühmadega väljaspool kooli: külalised, näitused, ühistegevused - Global Education Week (Euroopa Nõukogu)– üleriigiliseks ettevõtmiseks • Meedia analüüs (milliseid teemasid meedia kajastab ja kuidas) • Projektid: teema uurimine, aktiivne lahenduste otsimine ning selleks suunatud tegevus (nt. oma riide päritolu uurimine, oma kooli ökoloogilise jalajälje mõõtmine, kirjade kirjutamine, kampaaniad, vabatahtlik töö) • Teemanädalate tähistamine	• www.maaailmakool.ee Filmid ja filmikohane metoodika Harjutused, mängud Tunnikavad Näitused Sõpruskoolid Ideed teemapäevade tähistamiseks Koolitused õpetajatele • Info õiglase kaubanduse kohta www.fairtrade.ee • Filmiklubid – teemade käsitlemine väljaspool õppetundi www.1maailm.ee
	2. kultuuriline mitmekesisus – mõistab erinevaid kultuure ja ühiskondi sügavamalt	2. väitlusoskus – poliitiline sõnavara – asjakohastes poliitilistes protsessides osalemine	2. empaatia – individuaalse ja kollektiivse vastutus tunnetus		
	3. üleilmastumine ja vastastikune sõltuvus – mõistab keerulisi üleilmseid teemasid	3. oskus ära tunda ja vastu seista ebaõiglusele – õiglasema maailma eest seisvates kampaaniates osalemine	3. pühendumine sotsiaalsele õiglusele ja võrdsusele – vaesuse vastu võitlemine		
	4. säästev areng – mõistab Agenda 21 põhiteemasid	4. austus teiste vastu – isikliku säästva elustiili kujundamine	4. erinevuste väärtustamine ja austamine – kõikide inimeste väärtustamine erinevate ja võrdsetena		
	5. rahu ja konflikt – mõistab keerulisi konflikte ja konfliktilahendusi	5. koostöö ja konfliktilahendus – läbirääkimine – konfliktilahendus	5. keskkonnast hoolimine – keskkonnasäästlikule arengule pühendumine		
			6. usk muutuste võimalikkusesse – soov panustada võrdsema tuleviku loomisse		

Taustinfo maailmahariduse kohta:

Maailemaharidus on	Maailemaharidus ei ole
- juba olemasoleva (nt. ajalugu, geograafia) sisu esitamine uuel viisil ja/või uuest vaatenurgast - õppeprotsess, mis aitab sotsiaalteadustel hetkeliste arengutega kaasas käia. - küsimuste esitamine kaasaegse maailma ja toimunud protsesside kohta - kriitilise mõtlemise arendamine, mille abil õpilased tunnetavad vastutust maailma tuleviku üle - seoste nägemine meie igapäevase elu ning globaalsete teemad vahel - uued interaktiivsed õppemeetodid - teadmised, oskused ja väärtused, mis aitavad olla teadlik maailmakodanik	- uute täiendavate asjade, nõuete ja kohustuste või eraldi õppeaine lisamine õppekavasse - teemade arutamine, mis on õpilastele liiga rasked mõista - lihtsate lahenduste pakkumine keerulistele teemadele - probleemide analüüsimine ilma, et kaasataks oma panust nende lahendamisse - faktikeskne statistika uurimine - heategevuse (rahakorjanduse) propageerimine

Maailemaharidus põhikooli ning gümnaasiumi riiklikes õppekavades

Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikud õppekavad sätestavad, **et gümnaasiumi lõpetaja peab teadma globaalprobleeme, võtma kaasvastutuse nende lahendamise eest ning väärtustama ja järgima jätkusuutliku arengu põhimõtteid, samuti oskama konflikte vältida ja lahendada ning olema salliv**. Kõik need on väga tähtsad komponendid maailmakodaniku kujundamisel, millele peab hakkama tähelepanu pöörama juba alushariduse andmisel.

Riiklikus õppekavas kirjeldatud alusväärtuste ja pädevuste arendamine peab olema iga kooli, koolijuh, õpetaja ning ka muu kooli personali ülesanne.

Maailemahariduse sidumine õppekavasse pole üldse keeruline. **Eestis on palju koole, mis viivad edukalt läbi maailmahariduslikke tegevusi ja sidudes neid kooli õppekavaga**. Õpetaja ülesanne on lihtsalt leida oma aines maailmaharidusega lõimuvad teemad. Koostöös teiste õpetajatega saab ka leida võimalused ainete integreerimiseks. Teemade käsitusviis on kooliastmeti erinev, kuid isegi algkooli ja lasteaedade õpetajad saavad kasutada oma õppetegevustes globaalset ja mitmekultuurilist mõõdet.

Erinevad temaatilised üritused, teemapäevad ja -nädalad, on ka hea viis ühendada ainetunde ja tunnivälise tegevust maailmahariduse teema käsitlemisel. Kool võib tähistada nt kultuuride vahelise dialoogi nädalat või mõnda temaatilist ÜRO päeva, mille raames viiakse läbi erinevaid õpitubasid, kutsutakse kooli külalisi, vaadatakse ja arutatakse temaatiliste filmide üle, viiakse läbi kultuuriprogramme jne. Õpilastel peab

teemapäeva ettevalmistamisel ja läbiviimisel olema oma roll ning võimalusel võiks selle tähistamisele kaasata ka kohalikku kogukonda.

Erinevad **väljastpoolt kooli tulevad eksperdid** ja külalised on ka huvitav ja kasulik vaheldus kooli argipäevas. Arengumaade tegelikkusest saavad tulla kooli rääkima ning diskussiooni arendama nt nendes maades vabatahtliku tööd teinud eestlased. Samuti on Eestis mitmeid erineva kultuuritaustaga külalisõpetajaid, kes saavad tulla kooli tutvustama oma kultuuri ning viima noortega läbi töötubasid ja arutelusid.

Kooli **õpikeskkond** peab toetama teemadega tegelemist. Kui kool tahab kujundada demokraatlike väärtusi, peab ta ise ka töötama demokraatlikult ja pakkuma oma noortele võimalusi võtta osa kooli otsustest. Kui õpilastele õpetatakse jätkusuutliku arengu põhimõtteid, siis kool peab olema hea eeskuju energiasäästlikkuses, taaskasutuses ja eetilises tarbimises. Kui uuritakse ebaõiglase kaubanduse teemasid, on soovituslik, et ka kooli sööklaid ja kohvikust on võimalik saada nt õiglase kaubanduse tooteid.

Rahvusvahelisus ja mitmekultuurilisus peavad olema nähtavad kogu koolikultuuris ning kooli õhkkond väärtustama kultuurilist mitmekesisust ja rahvusvahelist koostööd. Kultuuride rikkust ja mitmekesisust tuleb austada mitte ainult sõnades vaid ka tegudes. Selleks võib uurida nt kooli või klassi õpilaste erinevaid kultuurilisi taustasid, pühitseda erinevaid tähtpäevi ning tutvuda erinevate kommete, uskude ja maitsetega, mis loovad positiivse hoiaku erinevate kultuuride suhtes. **Maailemahariduslikult on oluline luua koolis kultuurilisi erinevusi väärtustava õhkkond ning pakkuda õpilastele vabadust ja vastutust ning eetilist käitumismalli koolielu korraldamisel**.

Väärtuskasvatus ja läbivad teemade lõiming maailmaharidusega

Üleilmsete teemade lõimimine on osa heast haridusest lasteaiast kuni elukestva õppeni. Maailmaharidus aitab arendada õppekavas kirjeldatud alusväärtusi.

Riikliku õppekava **põhialus**, millele rajaneb kõik ülejäänud, on **alusväärtused**. Ühelt poolt peetakse õppekava alusväärtustena silmas üldinimlikke väärtusi: ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu jne. Teiselt poolt tõstetakse esile ühiskondlikke väärtusi: vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus jne. Õppekava näeb ette, et **väärtustele tuleb pöörata tähelepanu kõigis ainekavades**. Hoolimata sellest, et mõnes aines on väärtusi, mille üle õpilastega arutleda rohkem kui teises, on kõikide ainete kaudu võimalik kujundada õpilaste väärtusi kui voorusi (sisseharjutatud käitumiskalduvusi).

Väärtused tulevad selgelt esile ka läbiva teema „**Väärtused ja kõlblus**“ käsitlemisel. Kool on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi; sobival viisil väljendada oma tundeid, aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, **seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi**. Õpilasi tuleb suunata mõtlema: kas ma jään üksikõikseks, kui üldtunnustatud väärtusi ja põhimõtteid eiratakse? Kuidas ma saan ja peaksin sekkuma, kui ma rikkumisi märkan?

Samuti on läbiv teema „**Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng**“ lähedalt seotud maailmahariduse temaatikaga. Põhilised küsimused selle läbiva teemakäsitlemisel on: mis on meie planeedi tänapäeva suurimad väljakutsed? Kuidas meie saame nautida heaolu nii, et ei tekita probleeme inimestele teisel pool maakera? Kuidas meie saame aidata hoolitseda planeedi eest tulevaste põlvkondade jaoks? Milline roll võiks minul endal olla oma kodukoha arendamisel? Oluline on **keskkonnast hoolimine**: enda ümbruse ja elusolendite väärtustamine, laiemast ühiskonnast hoolimine, ressursside hindamine, soov hoolitseda keskkonna eest.

Läbiv teema „**Kultuuriline identiteet**“ loob võimaluse tutvuda põhjalikumalt erinevate maailmavaadete, kultuuride ja religioonidega. Selle asemel, et püüda pinnapealselt käsitleda kõike, tuleb eelistada väiksema arvu küsimuste sügavamat ja mitmekülgsemat käsitlemist. Põhjalikum tutvumine ühe kultuuri või religiooniga aitab aru saada, et kõik kultuurid on mitmekesisemad, kui me alguses arvame. Teiste parem mõistmine aitab jälle kujundada oma seisukohti ja aru saada enda arvamuste seosest oma kultuuritaustaga. **Põhjalik teiste kultuuridega tutvumine aitab ka vähendada hirme, mis meil tundmatu ja võõraga seostuvad**. Õpilaste võimed ja oskused ise uurida erinevaid keerulisemaid teemasid ja koostada praktilisi ja uurimistöid annavad võimaluse teoreetilisi teadmisi ka praktikas läbi viia. Samuti võimalus läbi projektide olla otseühenduses teiste noortega mitmel pool maakera, et erinevaid teemasid arutada õpetab sallivust.

„**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**“ on teemad, kus **õpilane saab ise algatada debatte, aktsioone ja liikumisi, mis aitavad parandada erinevaid eluvaldkondi**. Üks õpetaja tähtsamatest ja võib-olla ka raskematest ülesannetest on julgustada noori mõtlema, et iga inimese panus on tähtis ning väikeste tegudega on võimalik maailma muuta. Sellega saab motiveerida noori olema ise aktiivsed. **Õpilastele tuleb näidata viise, kuidas tõusta ebaõigluse ja diskrimineerimise vastu nii oma ümbruskonnas kui ka globaalsemal tasandil**. Õpetama kuidas vähendada saastamist ja jäätmeid – tarbida vähem ja taaskasutada. Kuidas püüda ise mõjutada ametnikke või ettevõtteid olema eetilised ja säästlikumad nt. esitades küsimusi, kirjutades kirju või korraldades aktsioone ja meeleavaldusi – kuidas tarbida õiglasemaid tooteid või aidata hätta sattunud kaasinimesi. Või kuidas ise levitada teadmisi maailma probleemidest ja nende lahendustest oma eakaaslastele või kogukonnale.

Pädevuste arendamine läbi maailmahariduse

Riikliku õppekava üks rõhuasetus on ka õppijate üldpädevuste (s. o inimeseks ja kodanikuks kasvamisel väga oluliste aine- ja valdkonnaülest pädevuste) areng. Üldpädevuste loetelus väärtuspädevus, sotsiaalne pädevus, enesemääratluspädevus, suhtluspädevus ja ettevõtlikkuspädevus on eesmärgid, mille saavutamiseks on maailmahariduse lähenemisviisidest kasu.

Pädevused ja nende seotus maailmaharidusega:

Väärtuspädevus:

- suutlikkus mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhinduda
- lugupidava suhtumine erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse
- väärtussüsteemide mõistmine, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist.
- väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, nagu seaduslikkus, vabaduse ja vastutuse seos

Maailmahariduslikult areneb väärtuspädevus läbi **sügavama seotuse ja kollektiivse vastutuse tunnetamise**, kõikide väärtustamise võrdsete ja erinevatena, pealispinnast sügavamale nägemine, soovis hoiduda vägivallast ja olla rahu edendaja rollis. **Empaatia ning kaastunne ja tundlikkus teiste vajaduste vastu** nii kohalikul kui ka üleilmsel tasandil. Lisaks erinevuste väärtustamine: inimeste erinevate vaatenurkade austamine ja austus erinevuste ja mitmekesisuse vastu.

Sotsiaalne pädevus:

- suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjuseid ja tagajärgi;
- tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus;
- luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas;
- tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist;
- ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid;
- jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

Maailmahariduse meetodina on väga olulised erinevate kooli/kogukonna või rahvusvaheliste sotsiaalprojektide läbiviimine. Seda toetab **positiivne suhtumine erinevustesse**: teiste väärtustamine erinevate ja võrdsetena ning soov teiste kogemustest õppida. **Pühendumine sotsiaalsele õiglusele ja võrdsusele**: mure ebavõrdsuse pärast, soov tegutseda ebavõrdsuse vastu, huvi maailma sündmuste vastu, õiglustunne.

Enesemääratluspädevus:

- suutlikkust mõista ja hinnata iseennast;
- hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse;
- järgida tervislikke eluviise;
- lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme.

Maailmahariduslike meetoditena on sobivad meetodid, mis rõhutavad **identiteedi ja eneseväärikuse** tunnetamine ja enda eripära hindamine. Lisaks ka **empaatia** arendamine ning huvi lähikondsete ja laiemalt ühiskonna liikmete käekäigu vastu. Vastutustunne keskkonna ja ressursside kasutamise suhtes ning tundlikkus minu isikliku elustiili mõju suhtes teistele inimestele ja keskkonnale.

Suhtluspädevus:

- suhtumuslikud eesmärgid: kultuuritundlikkus ja -teadlikkus, tolerantsus, endast erineva respektseerimine, oskused konflikti ennetada ja lahendada
- kognitiivsed eesmärgid: akadeemiline edukus, teise- ja võõrkeele õpe, erinevate kultuuride tundmine, oskus pädevalt analüüsida ja interpreteerida kultuurist tingitud käitumismalle, tunda oma kultuuri ja selle arenguid;
- õpetuslikud eesmärgid: õpikutes jm õpimeedias stereotüüpidele ning tendentslikkusele osutamine ja ümberhindamine.

Maailmahariduslike meetodina on sobilikud **juhtumianalüüsid arengu- ja maadest ning mitmed kultuurisuhtluse strateegiad**, mis soodustavad personaalsete oskuste arendamist (näit. oma isiklike väärtushinnangute teadvustamine ja analüüsimine). Lisaks on väga sobilikud ka sõpruskoolide kontaktid, mis aitavad kaasa kultuuridevahelisele suhtlemisele.

Ettevõtlikkuspädevus:

Ettevõtlikkus on seotud kaasalöömisega ning võimalustega aidata muuta maailma. Olulised on teadmised ja isikliku vastutuse võtmine ning aktiivsus. Lisaks usk muutuste võimalikkusesse: enda tegude tagajärgede tunnetamine ja soov teha koostööd ja osaleda laiemalt ühiskonna toimimises, usk üksikisiku võimesse luua muutusi.

Maailmaharidus ja erinevad õppeained

Maailmaharidus läheb kõige selgemalt kokku **sotsiaalainete ainevaldkonnaga**. Nende kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskonnas kehtivaid väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. **Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaatelse mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate esindajatega**. Kõigi valdkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas.

Sotsiaalse pädevuse saavutamisel on oluline 21. saj kirjaoskuste kujundamine:

massimeedia kirjaoskus – kriitiline mõistmisoskus ja võime haarata ja mõista, et meedia on kui reaalsuse sümboolne muutja; võime mõista massimeedia funktsioone ja mõju

mitmekultuuriline kirjaoskus – võime mõista ja hinnata kommete, väärtuste ja igäühe enda ning teise kultuuri sarnasusi ja erinevusi.

informatsioonikirjaoskus – võime hinnata meedia informatsiooni ulatust; ära tunda, millal on informatsiooni vaja; määrama asukohta, sünteesima ja kasutama infot efektiivselt; kasutada tehnoloogia- ja kommunikatsioonivõrgustikku ning elektroonilisi allikaid.

Maailmaharidus ei piirdu siiski ainult sotsiaalainete valdkonnaga vaid seda **saab edukalt lõimida ka teiste õppeainetega**.

Järgnevalt pakume ideid, kuidas maailmahariduse teemasid erinevates ainetes rakendada ja ainete vahel lõimida. Õppetundide planeerimisel sobib kasutada õpirühmadele suunatud (paaristöö, rühmatöö, õpiring, mosaiikrühm jt) ja multifunktsionaalseid (õppekäik, projektöpe jt) meetodeid. Kuna maailma muudame me kõik koos, siis läbi maailmahariduse teemade saab rõhutada koostööoskust ja -vajadust, et õpilased tunnetaksid, et vastutus sotsiaalse õigluse rakendamisel on meil kõigil.

Eesti keel ja kirjandus

Eesti keel ja kirjandus pakub lugematuid võimalusi arendada põhioskusi globaalsete teemade kaudu. Õppe-eesmärk on uurida **erinevate inimeste väärtusi ja kogemusi mitmel pool maakera kirjanduse kaudu**. Õpilastele võib anda nt. lugeda Afganistani teemalist raamatut „Lohelennutaja“ ning kirjutada essee sellest, kuidas erineb laste elu Eestis ja Afganistanis, kuidas erinevad kombad ning mida õpilased oleksid ise peakangelase asemel teinud. Ainete integreerimiseks võib meisterdada koostöös kunstiopetusega lohed ning minna neid lennutama kehalise kasvatuses tunnis.

Areneb empaatiavõime, kommunikatsiooni oskused, argumenteerimise oskused, kriitiline mõtlemine ja meedia lugemisoskus. Võimalik uurida teemasid nagu eelarvamused ja konfliktid.

Kunstiõpetus

Kunst pakub võimalusi **õppida erinevaid kultuure piltide ja esemete kaudu**. Nende kaudu on võimalik uurida, kuidas globaalsed teemad nagu identiteet, inimeseks olemine, erinevused ja konfliktid saavad kunstilise vormi. Selle kaudu õpime mõistma ja väärtustama erinevaid perspektiive, ideid, uskumusi ja väärtusi. Kunstitunnis võib tutvusta õpilastele Aafrika, Aasia ja Ladina-Ameerika kunsti motiive ning vaadata, millised elemendid on kõige populaarsemad ning kuidas need mõjutavad meie pilti nendest piirkondadest.

Tööõpetus

Tööõpetuses on võimalik uurida disaini ja tehnoloogia mõjusid maailmale ja inimeste elukvaliteedile. Samuti mõelda **toodete sotsiaalsele, keskkonna- ja ka majanduslikule kontekstil** ning jätkusuutlikkusele nende tootmisel ja kasutamisel. Tööõpetuses võib nt. korraldada materjalide taaskasutuse ideekonkursi või eetilise moedemonstratsiooni.

Kehaline kasvatus

Võistkonnamängud arendavad koostööoskuseid ning teiste inimeste väärtustamist. Võistlemise käigus on võimalik õpetada selliseid olulisi teemasid nagu õiglane mäng, omavaheline respekt, oskused talitseda oma emotsioone ja konflikte. Samas pakub kehaline kasvatus ka võimalusi kultuuriliste, sooliste ja rassiliste stereotüüpide vastu võitlemiseks ning teemade nagu rassism, konfliktid, kaasamine ja vägivald uurimiseks.

Koolis võib korraldada **õiglase kaubanduse jalgpallivõistluse**. Ühele võistkonnadest antakse kohe alguses soodsamad tingimused (rohkem mängijaid, mängimine allamäge vms.). Pärast võib arutada, kuidas tundus mängimine ebaõiglaste reeglitega ning võrrelda neid maailmakaubanduse reeglitega.

Loodusained

Loodusainetes käsitletakse teaduse sotsiaalsed, kultuurilisi ja sotsiaalsed teemasid. Nt. teaduse eetiline printsiip, teaduse panus globaalsete väljakutsete lahendamisel (tervis, jätkusuutlik areng...). **Loodusainete kaudu õpivad õpilased ka väärtustama looduse ja inimese omavahelist sõltuvust.**

Jätkusuutliku arengu teemal võib nt. uurida veevarude paiknemist maakeral. Millised tagajärjed on sellel, kui inimesed elavad piirkondades, kus vett ei ole piisavalt? Kuidas meie saaksime vähendada oma veekasutust näiteks 10%?

Võõrkeeled

Võõrkeeltes on võimalik uurida inimeste, **keelte ja kultuuride erinevusi ja sarnasusi ning suurendada teadlikkust globaalsetest sidemetest, mille kaudu ka keeled on pidevalt arengus**, laenates üksteiselt sõnu ja väljendeid. Võõrkeelte tunnis on võimalik uurida globaalseid teemasid ning samal ajal arendada keeleoskuseid (mõistmine, kirjutamine, kõnelemine, kuulmine). Kui koolil on sõpruskool väljaspool Eestit, võite nt. korralda videokonverentsi oma sõpruskooliga teemal „vastutustundlik tarbimine“. Õpilased otsivad teavet teema kohta võõrkeelsetelt veebilehtedelt ja dokumentaal-filmidest, ning arutavad seda oma sõpruskoolide kaaslasega. Võib kutsuda kooli külalise välismaalt, kellega noored saavad üleilmsetel teemadel vestelda.

Infotehnoloogia õpetus

Arvutiõpetuse tunnis võib uurida internetis leiduvaid globaalsetel teemadel materjale, mängida jms veebilehti selleks, et arendada arvutioskust ning samas ka innustada õpilaste kriitilist mõtlemist ja multimeedia oskuseid. Samuti on võimalik **uurida inimeste ligipääsu arvutitele ja internetile erineval pool maakera ning nende sotsiaalseid, majanduslike ja eetilisi mõjusid inimestele erinevates ühiskondades.**

Matemaatika

Matemaatika ülesandeid on võimalik illustreerida kohalike või globaalsete teemade kaudu. Samuti on võimalik uurida erinevate kultuuride ajaloolist mõju matemaatika arengule (nt. hindu ja araabia teadlaste panus detsimaalide, nulli ja trigonomeetria mõistmisel). **Statistika uurimine arendab ka kriitilist mõtlemist faktide kasutuse ja manipuleerimise osas.**

Ajalugu

Ajaloos uuritakse sündmuste, inimeste, kultuuride ja keskkondade erinevusi ja sarnasusi ajas, samas ka erinevaid globaalseid sõltuvussuhteid maailma ajaloos. **Ajalugu arendab kriitilist mõtlemist erinevate ajaloo tõlgenduste uurimise kaudu.** Ajaloos võib nt. korraldada arutelu kolonialismi tagajärgede teemal. Jagada õpilased maailmajagude kaupa gruppideks ning paluda igal maailmajaol valmistada ette nende suhtumine koloniseerimisse. Võrrelda kolonialismi ja nõukogude okupatsiooni. Kuidas riike valitseti, mis olid probleemid? Kas võib leida ka midagi positiivset? Ajalooülesannete kaudu on võimalik uurida teemasid nagu eelarvamused, konfliktid, rõhumine ning siduda ajaloolised näited tänapäeva sündmuste ja kogemustega. Sündmuste ja ka inimeste elulugude uurimise kaudu võtta arvesse üksikisikute ja gruppide tegevuse tähtsust ajalooliste protsesside käimalükkamisel ning sellest tulenevalt meie vastutust olla sotsiaalselt aktiivsed kodanikud.

Geograafia

Geograafias on võimalik uurida ja analüüsida kriitiliselt erinevaid teemasid, mis mõjutavad inimeste elu mitmel pool maakera. Seda kaudu arendada mõistmist maailma omavahelistest sõltuvussuhetest ning jätkusuutlikust arengust. Samuti mitmekesisuse ja identiteedi küsimustes, sest uurimise all on inimeste, keskkondade, kultuuride erinevused ja sarnasused ning erinevad väärtused ja hoiakud sotsiaalsetele, poliitilistele, majanduslikele ja keskkonna küsimustele. **Geograafia pakub ka võimalusi olla vastutustundlikult aktiivne võttes nt osa üleilmsetest kampaaniatest, mis aitavad suurendada hariduse kättesaadavust.**

Ühiskonnaõpetus, inimeseõpetus

Ühiskonnaõpetus tegeleb otseselt oluliselt maailmahariduse teemadega nagu inimõigused, sotsiaalne õiglus, globaalne sõltuvus. **Samas pakub võimalusi astuda vastu ebaõiglusele, ebavõrdsusele ja diskrimineerimisele vastutustundlike ja teadlike aktsioonide kaudu.**

Filmid on hea materjal ühiskonnaõpetuse tundi. Nendega on sobiv alustada diskussiooni demokraatia erinevustest ja sarnasustest mitmetes maailma paikades. Aruteludes võib võtta kasutusele interaktiivsed meetodid: korralda nt. maailmakohvik, kus iga laud esindab erinevat maailmajagu. Laudades arutatakse selle maailmajao näidete põhjal, kuidas demokraatia ja kodanikuühiskond panustavad riikide arengusse, kuidas töötavad vabad valimised ja mis kasu nendest on.

Majandusõpetus

Pakub võimalusi majanduse sõltuvussuhete uurimiseks ning kodanikuaktiivsuse julgustamiseks. Õpilastel võib nt. lasta uurida, **kuidas töötab õiglane kaubandus.** Paluda noortel käia poodides ning kaardistada, milliseid õiglase kaubanduse tooteid on müügil. Korralda koolis väitlus teemal „Kas rahvusvaheline kaubandus võib olla eetiline?“ **Õpilased võivad ka uurida, kust on pärit erinevad tarbeesemed ja toiduained.** Koolis koostatakse selle alusel grupitööna kaart, kuhu erinevad tooted märgitakse. Koos uuritakse, kuidas asju toodetakse. Abina saab kasutada dokumentaalfilme ja Interneti.

Usuõpetus

Usuõpetuses on võimalik uurida õigluse, võrdsuse, rahu ja konflikti teemasid erinevatest perspektiividest. Lisaks erinevaid moraalinorme ja väärtusi nt. teiste inimeste ja planeedi eest hoolitsemise osas. Erinevaid **uskusid uurides areneb ka erinevuste ja sarnasuste mõistmine** ning tekib võimalus arendada kriitilise mõtlemise, empaatia ja teiste väärtustamise oskusi.

Muusikaõpetus

Muusikas väljendatakse identiteeti ja kuuluvust, samuti personaalseid tundeid. **Muusika** kaudu saab ka uurida, kuidas seda on kasutatud **protestina ja lootuse toojana.** Muusikaline mitmekesisus õpetab väärtustama üleilmseid seoseid ja erinevaid kultuuritraditsioone, erinevate muusikaliikide ajaloo ja arengute kaudu on ka võimalik uurida üleilmastumise nähtuseid.

II MOODUL

Sotsiaalne õiglus ja võrdsus

„Kui sa jääd neutraalseks situatsioonis kus valitseb ebaõiglus, oled valinud rõhuja poole“,

Desmond Tutu

Maailmahariduse keskne idee on, et kõik inimesed kuuluvad ühisesse inimkonda, jagavad ühiseid inimlikke väärtusi ja on võrdsed. Sellest tulenevalt peaksid inimestel olema samad põhiõigused ning üksteist peaks kohtlema võrdselt. Siiski uskumused ühe või teise inimgrupi ülivõrdsusest, ning kes sellesse gruppi kuuluvad ja kes mitte, esitatakse pidevalt sõnade ja käitumise kaudu ning sellised hoiakud kanduvad (tavaliselt tahtmata) üle ka kooliõpetusse ja õppekavadesse.

Kodune töö enne koolitust:

ÜRO tegi hiljuti ülemaailmse küsitluse parema maailma loomiseks (myworld2015.org):

Millised neist on sinu jaoks kõige olulisemad teemad (vali 6)

Milline võiks olla nende täitmise tähtaeg?

Kellest/millest sõltub nende täitmine?

Töökindel kodune elektrisüsteem

Töövõimetute inimeste toetamine

Aus ning koostööle avatud valitsemine

Kaitse vägivalda ning kuritegude eest

Telefoniside ning ligipääs internetile

Poliitiline vabadus

Paremad töövõimalused

Parem tervishoid

Diskrimineerimise ning tagakiusamise vaba elu

Kliimamuutuse vastased tegevused

Ligipääs puhtale veele ning hügieenile

Meeste ja naiste võrdsus

Taskukohane ning toitainerikas toit

Metsade, jõgede ning ookeanide kaitse

Hea haridus

Paremad transpordivõimalused ning teed

Midagi muud?

Professor Andreotti loeng teemal: „Key debates in equality, justice and human rights – links to education“

Kuidas defineerida Põhja ja Lõuna mõisteid?

Mis erinevusi neil on?

Milliseid mõtteid äratas Vanessa loeng arengust ja inimõigustest?

Inimõiguste päev 10. detsember. Kas kõik teised 364 päeva on siis inimvade päevad?

2015.-järgsed Aastatuhande Arengueesmärgid

Aastatuhande Arengueesmärgid (AAE; Millenium Development Goals e MDGs)

Aastatuhande arengueesmärgid on kaheksa rahvusvahelist eesmärki arenguks, mis allkirjastati 2000.-l aastal Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO)¹⁹¹ liikmesriigi poolt. Nende sihiks on vaesuse ja selle erinevate mõõtmete likvideerimine koondades rahvuslike ja kollektiivseid pingutusi kriitilistes arengu küsimustes. Eesmärgid, mille peaks 2015. aastaks täitma on:

- likvideerida täielik vaesus ja nälg,
- saavutada üleilmselt alghariduse kättesaadavus,
- edendada sugupoolte võrdõiguslikkust ja luua naistele enam eneseteostusvõimalusi
- vähendada laste suremust,
- parandada emade tervislikku olukorda,
- võidelda HIV/AIDS-i, malaaria jt haigustega,
- tagada loodussäästlikum keskkond, ja
- luua ülemaailmne partnerlusvõrk arengu edendamiseks.

Aastatuhande arengueesmärkidele seatud 2015. a tähtaeg on kiirelt lähenemas ning puhkemas on arutelud ajagraafiku ja eemärkide sihi üle.

Saavutatud edusammud

Edusammud eesmärkide saavutamiseks on olnud ebaühtlased. Mõned riigid on jõudnud eesmärkidest mitmeni samas kui teised pole järje peal, et neist ühenigi jõuda. Eesmärkideni jõudnud suurteks riikideks on Hiina ja India. Riigid, mis vajavad vaesuse likvideerimist kõige enam, nagu näiteks Sahara-alune piirkond, peavad elukvaliteedi parandamisel tegema veel läbi suured muutused. Sahara-aluses Aafrikas vähenes vaesus umbes ühe protsendi võrra, ning nad seisavad vastamisi suure ohuga 2015.ks aastaks Aastatuhande arengueesmärkideni mitte jõuda. Hoolimata sellest, et Sahara-aluses Aafrikas on vaesus vähenenud vaid väikese protsendi võrra, on neid arengueesmärkide osas saatnud ka teatud edu.

Aastatuhande arengueesmärkidega kaasnevaks peamiseks kasuks on olnud teadlikkuse kasv ning need on aidanud aktiveerida tegevusi vaesuse likvideerimiseks maailmast. AAE'd on seadnud raamistiku, mille järgi jälgida edusamme. Need on tõmmanud üleilmset tähelepanu mõningatele meie aja kõige tõsisematele arenguväljakutsetele. Need koondasid annetajata kogukonna tegutsema eesmärkide suunal. Mitmetes riikides on AAE'd olnud juhiseks rahvusliku arengustrateegia koostamisel.

Kuid viimaste aastate jooksul on maailm seisnud vastamisi uute probleemidega ning vanad probleemid on süvenenud. Kliimamuutusest bioloogilise mitmekesisuse kadumiseni; kasvavast maa degradeerumisest süveneva magevee puuduseni; suurenevast sotsiaalsest ebavõrdsusest süveneva tööpuuduseni, eriti noorte seas; suurest rahvaarvu kasvust mitte jätkusuutliku linnastumise ja meredegradatsiooneni. Need on mõned paljudest keerukatest väljakutsetest, mis on teineteisega seotud, ulatuselt kogu planeeti hõlmavad, ning mida peab 2015.-järgsete arengute sõnastamisel arvesse võtma.

Kolm peamist võimalikku valikut on järgmised:

1. pikendada lihtsalt AAE tähtaega 2020. või 2025. aastale, või alternatiivina üldse mitte tähtaega seada,
2. arendada edasi olemasolevaid eemärke, teha parandusi olemasolevate uurimustööde ja nõupidamiste baasil, või
3. teha midagi hoopis erinevat. Mõned leiavad, et ilma ajaga siduvate eesmärkideta võib aastatuhande arengueesmärkide tegevust ergutav jõud ja mõju saatuslikult nõrgeneda. 2015.-järgsed arutelud peavad looma võimaluse vastata mõningale AAE suunal levinud kritikale. Igasugune 2015.-järgne otsus peab säilitama rahva tunnustuse. Protsess, mis 2015.-järgse otsuseni jõudmiseks läbitakse on ehk sama oluline kui arengumaade kodanikeühiskondi mobiiliseerivad eesmärgid ise. AAE'l on poliitilist ja populaarset jõudu osalt vaid seetõttu, et nad on lühikesed ja arusaadavad.
4. 2015.-järgne lepe peab olema samal ajal lihtsalt arusaadav ning peegeldama arengukeerukust adekvaatselt.

Kriitika

AAE kogemus on õpetanud, et üleilmsed otsused võivad olla muutuste kiirendajaks, ja et on valdkondi, kus üleilmsed otsused on vähem mõjukad. Peamine AAE vastane kriitika, ning seega peamised kohad õppimiseks, on järgmised:

- AAE on doonorite keskne

Peamine AAE vastane kriitika on, et nende sisu on liialt doonorite keskne ning pöörab liig vähe tähelepanu kohalikele kontekstidele, näiteks, et nende sisu häbivääristab vaesemaid riike, kus eesmärkideni jõudmine on suurem väljakutse. Väidetakse, et eesmärgid peaksid olem seatud hoopis riiklikest oludest ja prioriteetidest lähtuvalt, võttes arvesse riikidevahelisi erinevusi. Teine oluline põhimõte on vajadus lasta kodanikel osaleda. Ning iga uus otsus peab olema arengumaade poliitikaga kooskõlas, mitte minema sellega vastuollu. Samal ajal kummitab oht, et keskendudes liigselt rahvuslikule tasandile väheneb üleilmne ulatuvus ja tähtsus, mis olid AAE määravaks osaks.

- AAE vaatab mööda arengu väga olulistest dimensioonidest

Kriitikud toovad välja mitmeid „puuduvaid dimensioone“ AAE'st. Nende hulgas on kliimamuutused, hariduse kvaliteet, inimõigused, majanduslik kasv, infrastruktuur, hea valitsustava ja turvalisus. Üheks vastuseks võiks olla AAE haarde ja arvu suurendamine, ning „AAE lisa“ koostamine. Sellega kaasneb aga oht, et AAE'de ülekoormamise tõttu väheneb nende mõju. Lahenduseks võiks olla olemasolevate AAE'de lihtsustamine ning lisa arengudimensioonide lisamine; „Kompaktne AAE“ lähenemine.

- AAE jätab välja kõige vaesemad ja kõige haavatavamad

AAE põhineb riiklike ja üleilmsete progresside keskmisel. Progressi hindamisega kaasneb oht, et mõned inimesed kukuvad nõ läbi sõela. Mõnes riigis, kus AAE progress näib muljetavaldav, on samal ajal väga vaeste olukord tegelikult halvenemas. Üheks võimaluseks sellele kriitikale vastata on võtta 2015.-järgselt omaks inimõiguste suund. Teiseks võimaluseks oleks keskenduda otseselt enam ebavõrdsusele ning luua sihid ja indikaatorid, mis nõuaksid, et progress oleks võrdsemalt jagunenud, sh ka meeste ja naiste vahel.

Tulevik – pärast 2015

Milline saab olema arenguprogramm pärast 2015. aastat on endiselt veel küsimuse all. Hetkel, 2012. aastal, ei ole sihiks leida vastust 2015.-järgse AAE küsimusele, vaid filtreerida välja mõned probleemsed küsimused ja teemad, mis on seotud uute arengueesmärkide väljatöötamisega ning mis viiksid edasi parimate poliitiliste valikuteni. Kuid sõltumata sellest, millised muutused vastu võetakse, on selgelt tarvis tähelepanu hoida läbipaistvusel ja infovahetusel.

2015. aasta üleilmne arengustrateegia seisab vastamisi probleemidega, mis on 1990. aasta omadest erinevad. Eriti seetõttu, et AAE kerkis esile võrdlemisi stabiilsel perioodil, samas kui 2015.-järgset maailma iseloomustavad tõenäoliselt mitmed kriisid ning ebastabiilsuse allikad, sh finants ja kliima. Juba riikidevaheline ebavõrdsus kujutab ohtu AAE saavutamisele, kuna nüüd elavad paljud vaesed inimesed keskmise sissetulekuga riikides. Mis on hetke kõige suuremad vaesuse probleemid, ning kuidas võiks 2015.-järgne kokkulepe tuua kaasa vajalikke lahendusi?

Mõned võtme muutused, mis 2015.-järgne kokkulepe peaks sisaldama on:

- linnastumine

Enamus maailma elanikkonnast elab tänapäeval linnades – kasvav ränne linnadesse ning linna ja maa vaheline suhe on vaeste inimeste elu määravaks mõjutajaks. Linna kolimine võib olla tee jõukuse ja uute võimalusteni, kuid võib ka sundida inimesed vaesusesse ja ebaturvalisusse. Praegune AAE raamistik on olnud nõrk edendama tõhusat linna vaesust vähendavat poliitikat.

- kliimamuutus

Põhiliseks AAE'e vastaseks kriitikaks on olnud nende vähene tähelepanu osutamine kliimamuutustele, seda nii arengusuundade keskkondliku jätkusuutlikkuse mõttes kui ka selles, kuivõrd kliimamuutused kujutavad ohtu arengu edule. Kaks küsimust on 2015.-järgsele perioodile üliolulise tähtsusega. Esiteks, üleilmsed kokkulepped peavad töötama üheskoos, et kliimamuutuste vastu reageerimine kiirendaks samaaegselt vaesuse likvideerimist, selle asemel, et suunata abi ümber ning vähendada vaesusele keskendumist. Teiseks on kliimamuutused kutsunud esile uue tähelepanu koondumise riskidele ja haavatavusele kui vaesuse põhiaspektidele. Et 2015.-järgne kokkulepe läheneks tänastele vaesuse probleemidele õigesti, peab ta tõstma vaeste inimeste vastupidavust katastroofidele.

- krooniline vaesus ja ebavõrdsuse kasv

Vaesuse likvideerimine on väga ebaõiglane, ning sotsiaalsed, kultuurilised ja majanduslikud tegurid sunnivad üheskoos mõningaid inimesi elama vaesuses, samal ajal kui keskmised sissetulekud kasvavad. AAE kritiseeritakse olevat võrdsuse küsimuses nõrk. Üheks ettepanekuks 2015.-järgseks muutuseks on tuua sisse eesmärgid vaesuse tõsiduse ja sügavuse vähendamiseks või muuta AAE edusammude hindamine sõltuvaks sellest, et sihtideni oleks jõutud riigi kõigis piirkondades ning kõigi inimgruppide seas. Teine ettepanek on sotsiaalse kaitse valdkonnast, teema, mis on poliitikate päevakorda kerkinud alates 2000. aastast. Universaalse sotsiaalse kaitse olemasolu võiks panustada mitmete AAE'de saavutamisse ning vaesuse ja haavatavuse vähendamisse.

- töökohad ning õiglane kasv

Kasvav töötus koos sellega kaasneva inimkuluga, poliitilise ebastabiilsusega ning tootlike ressursside raiskamisega, on mitmetes arengumaades arenevas suurimaks majanduslikuks ja poliitiliseks küsimuseks. Üheks AAE vastaseks kriitikaks on, et keskendumine töökohtade loomise asemel vaesusele ja sotsiaalsetele indikaatoritele muudab AAE teatud tüüpi „heaolu kolonialismiks“. Uued eesmärgid võiksid keskenduda korralikele töötingimustele ning lõigata vaesuse vähendamiseks maksimaalselt kasu majanduskasvust, töökohtade loomisest, ning valitsuse rahanduspoliitika ümberjaotamisest. Küsimuseks on, mida peaksid valitsused ja doonorid tegema selleks, et tegelekult luua töökohti ning edendada õiglast kasvu, ning kuidas võiks rahvusvaheline kokkulepe sellele kaasa aidata?

Võimalikud tulevikueesmärgid

Et tulevikueesmärkidest saaksid kõrgemad jätkusuutlikud ühtse maailma eesmärgid, mis kehtivad võrdselt rikastele ja vaestele riikidele, peavad need ulatuma traditsioonilisest arenguvaldkonna mõtlemisest kaugemale. Kaksteist võimalikku tulevikueesmärgile on jagatud kolme kategooriasse.

Esimesed neli eesmärki on hädavajalikud alustalad, mida on inimestel tarvis enda maksimaalse võimekuse teostamiseks

- Piisav elatis ning sissetuleku väärrikaks inimlikuks eksisteerimiseks;
- Piisav toit ning vesi aktiivseks eluks;
- Sobiv haridus ja oskused viljakaks osalemiseks ühiskonnas; ning
- Hea tervis parimaks võimalikuks füüsiliseks ja vaimseks heaoluks.

Teised neli eesmärki puutuvad kollektiivsesse inimkapitali kaitsesse ja edendamisse:

- Turvalisus, et tagada vabadus vägivallast;
- Soovõrdõiguslikkus, et võimaldada meestel ja naistel võrdset osalemist ja kasu saamist ühiskonnas;
- Vastupidavamad kogukonnad ja rahvad, et vähendada looduslike ja tehnoloogiliste riskide mõju; ning
- Kollektiivsus ligipääsuks hädavajalikule informatsioonile, teenustele ja võimalustele.

Kolmas kategooria käib üleilmsete avalike ressursside efektiivse jaotamise kohta:

- inimeste enesetoetuse kasvatamine, et nad saaksid realiseerida oma kodaniku ja poliitilisi õiguseid;
- Biosfääri jätkusuutlik juhtimine, et tagada inimeste ja planeedi õitsemine üheskoos;
- Maailmamajandust juhtivad reeglid kõigi rahvaste võrdselt jagatud hüvanguks; ning
- Hea üleilmne valitsemine läbipaistvateks ja vastutustkandvateks rahvusvahelisteks institutsioonideks ja partnerluseks.

Kokkuvõte

2015.-järgne kokkulepe ei pea endas sisaldama kõike, mida vaesuse vähendamise kohta teatakse. See peaks keskenduma hoopiski nendele arenguaspektidele, millega on võimalik tegelda läbi koordineeritud üleilmse tegutsemise. Otsida ei tuleks mitte ideaalset kokkulepet, vaid kõige tõenäolisemalt töötavat lahendust. 2015.-järgse debati mõtteks on seada küsimuse alla AAE'e tüüpi väärtused ning senine progress vaesuse likvideerimises, vaadata ebakindlasse tulevikku ning arutada, mis tüüpi süsteemi on vaja pärast AAE'e tähtaja möödumist.

Sõltumata sellest, milline saavad olema 2015.-järgse kokkuleppe tegelikkus, on ülioluline, et see rajaneb õppetunnile minevikust ning õigele analüüsile tuleviku osas, olles samaaegselt poliitiliselt vastuvõetav ning vaesuse likvideerimiseks kasulik.

Claire Melamed, Lucy Scott. March 2011. *After 2015: progress and challenges for development.*

<http://www.odi.org.uk/resources/docs/7061.pdf>

Barry Carin, Nicole Bates-Earner. April 10–11, 2012. *Post-2015 Goals, Targets and Indicators.* Paris, France Conference Report

http://www.cigionline.org/sites/default/files/Post_2015_1.pdf

Three simple line drawings of faces in circles. The first has a wide upward-curving mouth and two dots for eyes. The second has a straight horizontal line for a mouth and two dots for eyes. The third has a downward-curving mouth and two dots for eyes.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines, typical of notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on its right side, suggesting it's resting on a surface.

[illegible]

Kodune töö pärast koolitust:

Uuri oma kohalikes poodides, milliseid Õiglase Kaubanduse tooteid seal müüakse. Kirjuta tooted ja nende hinnad siia:

Lisalugemine huvilistele:

From Aid to Development: http://www.oecd-ilibrary.org/development/from-aid-to-development/the-persistence-of-poverty_9789264123571-3-en

See maatriks annab võimaluse analüüsida teadmisi, oskusi ja väärtushinnanguid maailma-hariduse teemade kohta. Märki maatriksi, kus tunned end praegusel hetkel olevat

Enesehindamise maatriks				
Teadmine ja mõistmine		Tase		
	Algseis	1	2	3
Sotsiaalse õigluse erinevad mudelid	Ideed on piiratud – nõuavad arendamist.	Mõista, et on erinevaid SÕ mudeleid; nimetada mõningaid neist.	Mõista sotsiaalset õiglust kui kõikide inimeste heaolu suurendamise alust.	Osata rakendada neid mudeleid erinevatele elusituatsioonidele. Osata näha olukordi, mida nad toetavad.
Inimõigused ja vastutus	Ei ole piisavalt selgust selles, mis vahe on soovidel ja õigustel.	Õiguste ja vastutuse mõistmine. Osata eristada vajadusi ja soove.	Mõista, et põhivajadused on õigused ja nad on universaalsed, nad on kõigil.	Vaesuse tulemusena keelatakse inimesele õiguste realiseerimist; vaesust peaks püüdma vähendada.
Ebavõrdsus ja vaesus	Ei mõista vaesuse struktuurseid põhjuseid.	Ebavõrdsus on olemas nii ühiskondade vahel kui nende sees. Vaesuse põhjused ja tagajärjed, iseäranis mõjud naistele.	Rikaste ja vaeste vahelise ebavõrdsuse skaala mõistmine. Mis säilitab selle ebavõrdsuse? Heategevusest õigluse poole liikumine.	Ebavõrdsus ei mõju hävitavalt mitte ainult individidele, vaid ka ühiskondade majanduslikule arengule. Kuidas saab vaesusest välja?
Kodakondsus ja maailmakodanik	Maailmakodanikuks olemise tunne on alles arengu algjärgus.	Mõista, et on palju perspektiive ja seega ka palju tegutsemisvõimalusi.	MTÜ-de ja kampaaniate roll struktuurilise ebaõigluse muutmisel.	Poliitilise kirjaoskamatus vähendamine. Muutuste tegurid erinevates valdkondades.
Jätkusuutlikkus	Ei ole veel loonud seost ressursside kasutamise ja õigluse vahel (st kellel on juurdepääs ressurssidele ja kellel ei ole ning miks).	Maa kandevõime hävib Põhja (Lääne) tarbimismustrite tõttu. Kliimamuutused mõjutavad kõige rohkem vaeseid.	Seosed sotsiaalse, majandusliku ja keskkonnasäästlikkuse vahel. Rõhk inimelul ja teistel eluvormidel.	Vajadus jätkusuutlike elustiilide järele. Kui kliimamuutuste peatamiseks ei võeta midagi ette, läheb kaduma saavutatud arenguprogres.

Vastastikune sõltuvus ja globaliseerumine	Õpilased näevad ülejäänud maailma kui kohta, mis on mõeldud vaid nende vajaduste rahuldamiseks. Seosed ei ole lahti mõtestatud.	Sidemed inimeste ja kohtade vahel. Teadmine, et sõltume oma vajaduste täitmisel muust maailmast. Oleme eluvõrgustiku osa.	Meie valikud ja tegevus mõjutab teisi inimesi ja planeeti tervikuna. Globaliseerumisel on nii häid kui halbu külgi.	Põhja/Lõuna suhete kompleksus: majandusliku ja poliitilise võimu ebavõrdsus. Eetiline tarbimine/elustiil
Mitmekesisus	Selle peale ei mõelda või nähakse seda ohuna.	Erinevate inimeste ja kultuuride sarnasuste ja erinevuste teadvustamine. Põhirõhk inimkogemuse sarnasusel.	Mõista eelarvamusi, diskrimineerimist ja nende mõjusid.	Tunnustada erinevaid kultuure, väärtusi ja uskumusi kui meie elu ja maailma arengut rikastavaid tegureid.
Konflikt ja rahu	Rahu kitsas mõistmine (rahu on sõja puudumine).	Mineviku- ja tänapäeva konfliktide põhjused	Konfliktide põhjused ja mõjud. Konfliktilahenduse ja -ennetuse strateegiad.	Konflikti tekitavate teemade kompleksus. Seosed rahu, õigluse ja arengu vahel.

Väärtused ja hoiakud		Tase		
		1	2	3
Eetika	Ei ole teadvustanud või ei hooli.	Ebavõrdsuse suhtes moraalse hoiaku arendamine. Mõista, et meie väärtused määravad meie tegutsemise.	SÕ kui humanseks inimeseks olemise osa väärtustamine	„Teiste“-kesksus. Tunnetus, et õiged asju peaks tegema nende õigsuse pärast, mitte kartusest olla see, kelle peale näpuga näidatakse või keda karistatakse.
Empaatia ja üldinimlikkus	On veel enesekesksed või seda ei nähta asjakohasena	Teiste õiguste ja vajaduste tunnetamine.	Inimvajaduste ja -kogemuste universaalsuse tunnetamine.	Sügavam seotuse ja kollektiivse vastutuse tunnetamine.
Erinevuste väärtustamine ja austamine	Madal enesehinnang. Erinevusi nähakse häirivatena või ohtlikena.	Austada teiste õigust olla erinev. Suhtuda erinevustesse positiivselt.	Soov õppida teistelt, nii vahetus pere- ja sõprade ringis kui sellest väljaspool olevatelt inimestelt.	Väärtustada kõiki inimesi võrdsete ja erinevatena. Pealispinnast sügavamale nägemine.

Pühendumine sotsiaalsele õiglusele. Mure ebaõiglaselt koheldavate ja rõhutute pärast.	Ei nähta kui asjakohast eesmärki.	Mure ebaõiglaselt koheldavate ja rõhutute pärast. Moraalse hoiaku arendamine.	Soov tegutseda ebaõigluse vastu, millisel kujul ta ka ei esineks.	Pühendumine vaesuse ja rõhutuse vähendamiseks, õiglasema maailma loomiseks.
Planeedi käekäigu eest hoolitsemine	Õpilased ei näe seost selle vahel, kuidas nad elavad ja milline on planeedi seisukord.	Hoolida sellest, et planeeti ei röövitaks laiali.	Sügav ühtsusetunne loomuliku keskkonnaga ja meie osa selles.	Soov tegutseda vastutustundlikult keskkonna kaitsmiseks.
Pühendumine säästvate arengule	Nähakse vaid kitsalt keskkonna-alase küsimusena.	Mõista ja tunnustada, et inimesed on midagi rohkemat kui vaid tarbijad. Elu mittemateriaalsete aspektide väärtustamine.	Püüda elada jätkusuutlikult, „olla rohkem, mitte omada rohkem“. Vahe elustandardi ja elukvaliteedi vahel.	Arendada „piisavuse“ tunnet. Solidaarsus nendega, kellel ei ole vaesuse tõttu valikut.
Usk, et me suudame midagi muuta	Tuntakse end jõuetuna, küsimused on liiga keerulised.	Toetada ideed üldsuse huvist (üldisest hüvangust); väärtustada koostööd.	Soov võtta seisukoht globaalsetest küsimustes. Osata näha erinevaid lahendusi.	Aktiivne soov töötada maailma võrdsemaks muutmise nimel. Näha ennast maailmakodanikuna.
Rahu	Vägivalla lihtsustatud nägemine. Süüdlasena nähakse reeglina kultuuri.	Arendada suuremat teadlikkust sellest, kuidas me ise kasutame mittefüüsilisi vägivalla vorme.	Usk, et konflikt ei pea olema viljatu.	Soov hoiduda vägivallast ja olla rahu edendaja rollis; mitte anda halvustavaid hinnanguid.
Vastastikune sõltuvus	Piiratud vahetu ja kohaliku keskkonnaga.	Sõltume materjali ja teenuste küsimuses kogu ülejäänud maailmast. Elu – tunnustada loomuliku keskkonna osa.	Empaata nende inimeste suhtes, kes on protsessi taga. Ekspluateerivad poliitikad, praktikad ja struktuurid tekitavad vastumeelsust.	Soov töötada õiglasemate süsteemide ja tootjaosaluse heaks.

Enesehindamise maatriks				
Oskused		Tase		
	Algseis	1	2	3
Kriitiline mõtlemine	Eneseteadvuse arendamine.	Hinnata enda väärtusi ja hoiakuid. Olla võimeline esitama küsimusi, põhjendada, argumenteerima; suuta muuta hoiakut tõestusmaterjali ilmnemisel.	Meedia kasutamise oskuse arendamine. Kallutatuse ja stereotüüpide äratundmine. Informeeritud otsuste tegemine.	Olla suuteline komplekssete ja vastuoluliste küsimuste läbimõtleamiseks;
Koostöö ja konfliktilahendus	Teiste inimeste seisukohad ja vajadused on teadvustatud.	Suurem interpersoonalne areng ja kommunikatsioonioskused	Läbirääkimised ja vahendamine	Vägivallatute meetodite kasutamine konfliktide lahendamiseks; rahu jalule seadvad tegevused
Esitada väljakutse ebaõiglusele ja ebavõrdsusele	Olla kindel enda eetilises hoiakus, muutumata seejuures arrogantseks.	Kõikide õigustamatu diskrimineerimise vormide vaidlustamine.	Sisemine kindlus ebavõrdsust toetavate poliitikate ja praktikate muutmise nõudmiseks otsustajatelt	Kampaania õiglasema ja võrdsema maailma heaks.
Osalemine	Mõistmine, et kollektiivne tegutsemine on tõhusam.	Empaatia ja kompromiss	Grupi otsuse aktsepteerimine ja selle järgi käitumine. Meeskonna loomine.	Optimism, mis lubab tegutsemist jätkata ka keerulistel aegadel ja inspireerida teisi tegutsema.
Oskus säilitada lootust	Hakatakse nägema reaalselt maailma ilma meeletuheiteta	Usk, et muutus paremuse poole on võimalik. Reaalsused on tasakaalus.	Teiste julgustamine. Enda tugevate külgede teadvustamine ja tunnustamine. Lootustandvate päriselust võetud näidete jagamine.	Võrgustikutöö. Suudetakse lootust säilitada. Head eeskujud julgustavad.
Oskus teistelt õppida	Mõistmine, et kõikidel on mingi panus anda.	Eneseteadvustamine. Avatud mõtlemine. Tagasihoidlikkus. Valmisolek muutuda.	Teiste inimeste väärtustamine: nende poolt pakutava tunnustamine, kadeduse vältimine.	Suudab uue informatsiooni tekkimisel loobuda oma algsest hoiakust. Paindlik. Alalhoidlik.

III MOODUL

Mitmekesisus

„Meie kõikide eesmärk on olla õnnelikud; meie kõikide elud on erinevad aga siiski samad“

Anne Frank

Kõikidel inimestel on samad põhivajadused, aga väga erinevad viisid nende täitmiseks. Erinevused soo, kultuuri, klassi, rahvuse, usu, etnilise grupi, keele ja staatuse osas võivad seletada neid erinevusi ning olla olulisel kohal inimese identiteedi loomisel. Selleks, et hästi hakkama saada kirjus ja kiiresti muutuv maailmas, on oluline, et õpilased tunnevad ennast hästi oma identiteedis. Samas peaksid nad olema ka avatud positiivseks suhtluseks teiste identiteetide ja kultuuridega ning võimelised tunnistama ja vaidlustama stereotüüpe.

Millised on kõiki kaasava klassi tunnused?

Mida head võib kultuuriline mitmekesisus koolis kaasa tuua?

Milline on kultuurilisi erinevusi arvestav kool? Joonista pilt

Isiksuse test

Vali, mis on lähemal sinu iseloomule

Mulle meeldivad muutused	1	2	Mulle ei meeldi muutused
Olen rahulik ja lõdvestunud	1	2	Olen pinges
Proovin pidevalt areneda ja saada veel paremaks	1	2	Kardan väljakutseid ja arengut
Mul on oma arvamus ja ma järgin seda	1	2	Teiste arvamused mõjutavad mind
Olen avatud ja kaalun teiste vaatenurki	1	2	Ma ei pea lugu teiste inimeste vaadetest
Ma julgen võtta oma seisukoha kiusamise, rõhumise ja diskrimineerimise vastu	1	2	Taganen vaikselt olukorrast ja olen tasa
Julgen kaitsta neid, kes on teistsugused	1	2	Ma ei võta seisukohta selles küsimuses ega hooli
Julgen sekkuda konfliktidesse	1	2	Väldin konflikte
Olen huvitatud teistest inimestest	1	2	Mind kunagi teised inimesed ei huvita
Olen uudishimulik teiste kultuuride suhtes	1	2	Ma pole teistest kultuuridest huvitatud
Annan teistele vabadust	1	2	Piiran teiste vabadust
Olen konstruktiivne ja soovin kindlasti konflikte lahendada	1	2	Vabandan tavaliselt ja väldin konkreetseid samme
Otsin dialoogi	1	2	Väldin dialoogi
Otsin ühist mõistmist, ühist keelt	1	2	Otsin erinevusi

Minu nägemus Eestist

Tee ring ümber sellele numbrile, mis Sinu arvates kõige enam Sinu arvamusel kokku sobib!

Eesti ühiskond on demokraatlik ja avatud	1	2	Eesti ühiskond on ebademokraatlik ja suletud
Eesti pagulas- ja immigratsioonipoliitika on humanne ja solidaarne	1	2	Eesti pagulas- ja immigratsioonipoliitika ei ole humanne ja solidaarne
Eestlased on tolerantsed ja avatud teiste kultuuride suhtes	1	2	Eestlased on enesekesksed ja egotsentrilised
Eestlastel on hea ettevalmistus tulla toime teiste kultuuridega	1	2	Eestlastel on raske teiste kultuuridega toime tulla
Sisseränne põhjustab Eestis vähe probleeme	1	2	Sisseränne põhjustab Eestis palju probleeme
Eestlastel on vähe eelarvamusi	1	2	Eestlased suhtuvad paljudesse asjadesse eelarvamusega
Rassism ei ole Eestis suur probleem	1	2	Rassism on Eestis tõsine probleem
Eesti on parim riik maailmas, kus elada	1	2	Eesti on kõige halvem riik maailmas, kus elada
Eesti mehed ja naised on võrdväärsed	1	2	Eesti mehed ja naised pole üldse võrdväärsed
Eestlasele on pere ja lapsed tähtsad	1	2	Eestlased ei pea perest ja lastest lugu
Eesti on inimlik ja soe maa, kus elada	1	2	Eesti on tehnokraatne ja külm maa
Eestlased peavad lugu muutustest ja uuendustest	1	2	Eestlased kardavad muutusi
Eestlased on rõõmsad ja mõnusad	1	2	Eestlased on jäigad ja ebameeldivad
Punkte kokku			

Testi iseennast				
Kas olen aktiivselt otsinud infot selle mõttega, et laiendada oma teadmisi rassismist?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas olen endale viimasel aja võtnud aega selleks, et analüüsida, kuidas mina saaksin oma käitumise ja tegudega olla rassismi vastu?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas olen analüüsinud ning muutnud oma kombeid, termineid ja fraase, mida teised inimesed võiksid pidada solvavateks?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas olen avalikult väljendanud oma seisukohta halvustavatele kommentaaridele, pilkamisele või immigrante halvustavatele väljenditele oma kodukohas?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas olen teinud isikliku plaani rassismi ja immigrantide vihkamise vastu (klassis, koolis, töökohal, sõpruskonnas, kodukohas jne.), teades, et see võib kaasa tuua isiklikke riske?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas ma olen saanud teadlikumaks rassismist või immigrantide teemasid käsitlevatest tele- või raadiosaadetest, ajaleheartiklitest, arvamustest?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas olen aimanud, et olen ka ise osaline muulaste vihkamise levimises, kuna olen vaikinud, selle asemel, et rääkida?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas olen teinud ettepanekuid või osalenud aktiivselt tegevustes, mille eesmärgiks on vähendada rassismi ja muulaste vihkamist koolis, sõprade ringis, töökaaslaste hulgas?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas olen uurinud poliitikute või ametnike rassistlikke ja immigrantidevastaseid mõtteavaldusi ja strateegiaid ning üritanud neid mõjutada?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas olen uurinud koolide õppekavasid mõttega teada saada, kuidas nemad suhtuvad immigrantidesse, pagulastesse ja teistesse kultuuridesse?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas toetan isikuid, rühmi, organisatsioone, kes aktiivselt töötavad rassismi ja immigrantide vihkamise vastu?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas olen laiendanud oma tutvusringkonda, nii et sinna mahuks ka teistest kultuuridest inimesi?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda
Kas olen valmis muutma oma tegutsemisplaane nii, et need paremini vastaksid olukorrale klassis, koolis, sõpruskonnas, organisatsioonis või kodukohas?				
1 – jah, kindlasti	2 – jah, olen proovinud	3 – jah, natuke	4 – ei oska öelda	5 – kahjuks on mul muudki, millele mõelda

Professor Andreotti loeng teemal: „Key debates in multicultural education“

Magolda mudel:

1. staadium (dualistlikud või absoluutsed teadmised)	Teadmised/vastused saavad olla ainult kas õiged või valed. Õppimine on ekspertteadmiste omandamine.	Mulle meeldib, kui mulle öeldakse täpselt, mida teha.
2. staadium (üleminekuline)	Teadmiste kindluses saab kahelda on osalist kindlust ja osalist ebakindlust ja on ka absoluutseid teadmisi.	Ma olen segaduses ja ei tea, mida teha.
3. staadium (sõltumatu)	Teadmised on ebakindlad ja suhtelised. Võimalikke „õigeid vastuseid“ on palju, võimalikke teadmisi on palju.	Inimestel on õigus oma arvamusele ja õigus teha asju omal viisil.
4. staadium (kontekstuaalne)	Teadmised on konstrueeritud, ajutised ja kontekstipõhised.	Ma püüan uurida erinevaid mõtteviise, mis minu omadega ei kattu. Mu mõtlemine muutub, kui ma seda teen ja ma hakkan nägema asju, mida ma varem ei näinud.

Mis staadium on sinule kõige tuttavam?

Millised positsioonid sina oleksid võtnud Vanessa juhtumianalüüsides?

Juhtum 1: väga vihane õpetaja küsitleb last, kes on teistsugune

Juhtum 2: õpetaja korraldab politseiniku koolikülastuse

Juhtum 3: lapsevanemate koosolek

Kodune töö pärast koolitust:

Kallis õpetaja,

Olen koonduslaagri ellujääja. Nägin oma silmadega asju, mida ükski inimene ei peaks nägema: gaasikambri, mille ehitasid õppinud insenerid; lapsed, kelle mürgitasid õppinud arstid; imikud, kelle tapsid treenitud meditsiiniõed; naised ja lapsed, kelle lasid maha gümnaasiumi lõpetajad.

Selle tõttu kahtlen hariduses.

Minu nõudmine on: palun aita oma õpilastel saada inimlikemaks. Sinu ettevõtmised ei tohiks kunagi toota õppinud koletisi, osavaid psühhopaate, haritud Eichmann'e.

Lugemine, kirjutamine ja aritmeetika on tähtsad vaid siis, kui nad aitavad meie lastel saada inimlikemaks.

(Oxfam, 2002: Global Citizenship: The Handbook for Primary Teaching)

Analüüsi Sinu kasutatud õpikutes jm õppematerjalides stereotüüpsusele ja tendentslikkusele osutamist:

- kas õpikus on konservatiivseid soorolle?
- Kuidas kujutatakse teisi kultuure ja nendest pärit inimesi?
- kas tuuakse välja erinevaid tõlgendusi ja vaatenurki teemadele?

Analüüsi oma ainekava ja too välja teemad, mis arendavad õpilase pädevust analüüsida ja interpreteerida kultuurist tingitud käitumismalle.

Leia 3 teema juurde õppemeetodeid, mis võimaldavad ja soodustavad õpilaste suhestumist teiste kultuuride ja kommetega läbi maailmahariduse.

- Kuidas saad stereotüüpilist käsitlust oma õpetuses vältida?

[illegible][illegible]

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Mis ma ütlen oma kolleegidele...

Mis ma ütlen oma sõpradele...

Mis ma ütlen kooli direktorile...

Mis ma ütlen oma perekonnale...

Mis ma ütlen oma kohalikule kogukonnale...

Mis ma ütlen taksojuhile...

IV MOODUL

Rahu ja konfliktid

„Rahu, kui me mõistame seda sõja puudumisena, on vaid väikese tähendusega kellelegi, kes on suremas nälga või külma. Rahu võib säilida ainult kui inimõigusi austatakse, inimesed on toidetud, ning inimesed ja rahvad on vabad“

14. Dalai-laama

Kõikides kogukondades – nii koolis kui rahvusvahelisel tasandil – on konflikte ja eriarvamusi. Sellest tulenevalt on pidev vajadus koostada reegleid, seadusi, kombeid ja süsteeme, mis on kõigi jaoks tunnetatavad õiglastena ning mõistlikena. Rahu ja konfliktide teemad on selgelt seotud küsimustega sotsiaalsest õiglusest, võrdsusest ja õigustest.

Kas konfliktid on alati halvad? Kas need peaks alati lahendama? Miks/miks mitte? Millisel viisil lahendada klassiruumis tekkivaid konflikte?

all different
all equal

Inimkonna üks kõige suurematest väljakutsetest on elada rahu. Mõned arvavad, et konfliktid tekivad allasuruvates sotsiaalsetes süsteemides, mis rõhutavad erinevusi inimeste vahel ning lasevad ühel grupil saada võimu või privileege teise üle. Konfliktide allikaks on selle idee järgi:

1. Isiklikud erinevused (iseloom, huvid, ideaalid, välimus jne.)
2. Kultuurilised erinevused (kogukonna eluviis, mis erineb teistest)
3. Huvide kokkupõrge (erinevalt kogetud huvid: nt tööandja/töötajaga)
4. Sotsiaalne muutus (konflikt põlvkondade vahel, konservatiivide ja liberaalide vahel)

Kas inimestel on Sinu arvates võimalus elada rahu?

Mis selleks on vaja?

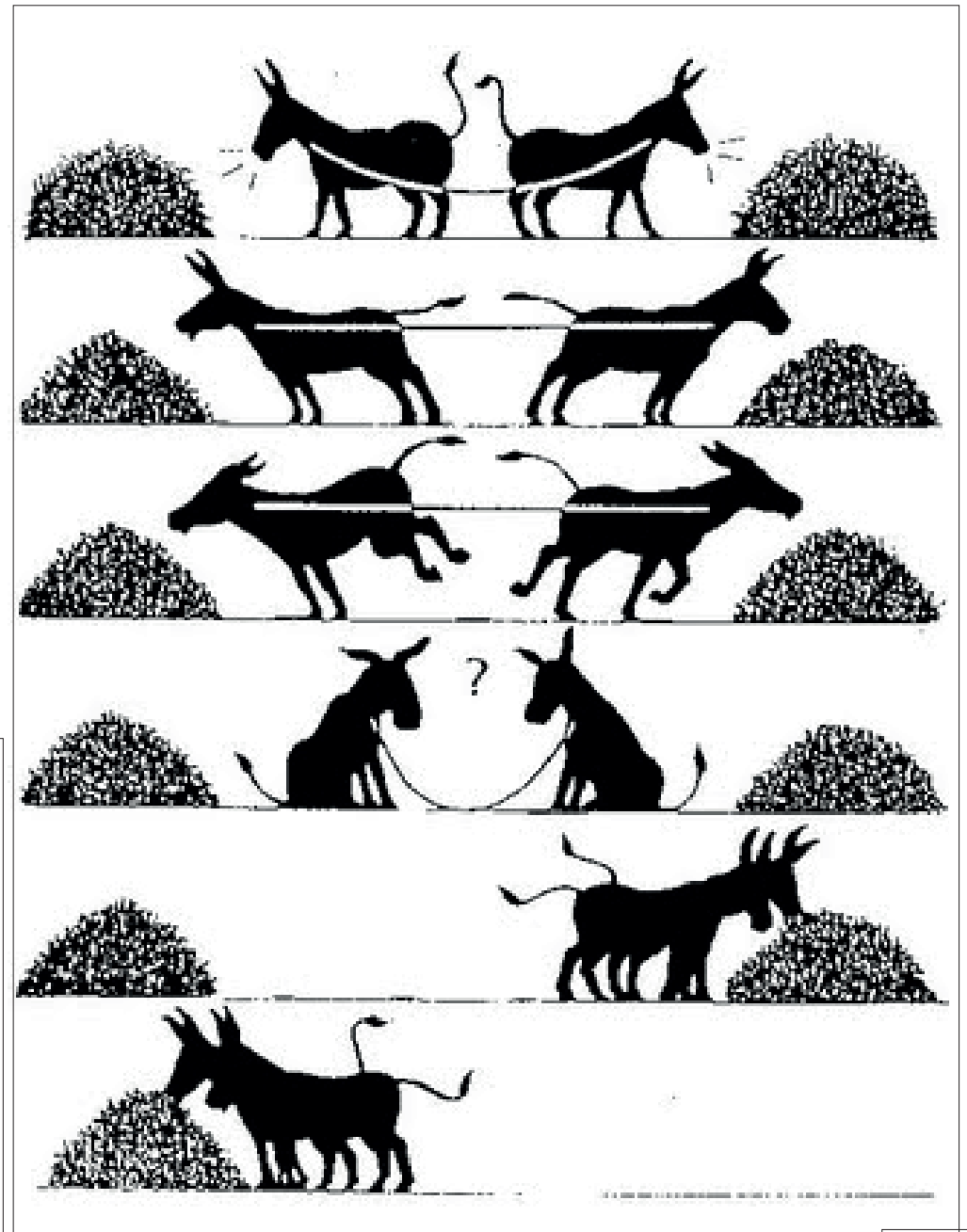
Vaata seda koomiksit (two mules)

Mis selle moraal on?

[illegible]

Kirjuta koomiksile pealkiri

Kuidas probleemi saaks ehk muidu lahendada?

[illegible]

Mida ütleksid Paxtoni vendadele?

Tõestisündinud lugu tõelisest elust Metsikust Läänest (Sven Lindqvist: Rasismis vastustajia: ihmisiä ja argumentteja taistelussa rotuennakkoluuloja vastaan 1750–1900. Pequod 1998).

- Loe järgnev lugu ja vasta küsimustele

Kolmapäeval, 14. detsembril 1763. aastal tulid Paxtoni poisid ratsutades läbi öö ning hävitasid indiaanlaste küla Conestogoe Lancasteris Pennsylvanias. Neid oli kokku viiskümmend relvastatud valgenahalist meest, kes vastu hommikut ründasid küla ning tapsid kõik indiaanlased, kelle leidsid: kolm vana meest, kaks naist ja ühe poisi.

Kui noored indiaanlased külla tagasi tulid, leidsid nad oma vanemad mõrvatuna ning sugulased pooleldi söestunudena küla varemetest. See oli taas kord juhtunud. Põhja-Ameerika indiaanlaste julm hävitamine kestis 1700 aastate lõpuni. See kestis läbi 1800ndate aastate ning ei lõppenud enne kui massimõrvaga Wounded Knees 1890. aastal, siis, kui Ameerika põlisrahvad olid peaaegu täiesti hävitatud.

Kõik ei olnud mõrtsukate poolt. Lancasteris üritasid ametnikud päästa viimast neljateistkümmet ellujäänud indiaanlast vanglasse saatmisega, sest see oli ainuke koht, kus nende turvalisus oli tagatud.

Kuid 27. detsembril tulid Paxtoni poisid tagasi Lancasteri, kaasas hulk mehi ning mürdsid vangla ukse maha. Indiaanlastel ei olnud relvi, et ennast kaitsta ja neil polnud ka võimalust põgeneda. Nad langesid põlvili ja palusid armu, aga armuandmise asemel tapeti nad kirvestega. Keegi ei jäänud ellu.

Mõrtsukad ratsutasid hurraa-hüüetega minema, nagu oleksid suure võidu saavutanud. Keegi ei peatanud neid. Keegi ei tahtnud või ei usaldanud saada 200 dollarit väärt preemia omanikuks, mille olid ametnikud välja pannud vihjete eest, mis juhataksid neid mõrvariteni ning nende tabamiseni.

Nüüd olid Paxtoni poisid tõelise või sees. 1764. aasta veebruaris marssisid nad Philadelphiasse, sada meest kaasas. Kuberneril ei olnud nende peatamiseks politseijõudusid. Ta vastutas vaid 140 indiaanlase eest, kes olid linna pelgupaika tulnud otsima.

Suures hädas palus kuberner kohale Benjamin Franklini. Franklin ei olnud siis veel piksevarda maailmakuulus leiutaja, tunnustatud diplomaat ega riigimees. Franklin

oli 58-aastane trükkal ja ennekõike tundud selle poolest, et ta oli korraldanud Pennsylvanias küla kaitse ning juhtinud osariigi kaitsmist sõja ajal prantslaste ning indiaanlaste vastu.

Tal ei olnud indiaanlaste suhtes „pehme“ mehe mainet. Ning kui kellelgi üldse oli võimalik kutsuda valgete kamp korrale, siis oli see tema. Franklin võttis härjal sarvist. Ta ratsutas üksinda mõrtsukatele vastu ning leidis nad Germantownis, miili kaugusel Philadelphiast.

Ratsutades üksinda Paxtoni poiste juurde, mõtles Franklin omaette: „Kui sa pole lapsest saadik kuulnud indiaanlastest muud kui seda, kui julmad, ettearvamatud ning rikutud nad on, siis kujuneb sellest su teadmistesse mingi pilt. Sinu ees seisev tõeline indiaanlane ei pane sind tapvat kirvest tõstma vaid seda teeb hoopis pilt ohtlikust ja ettearvamatust indiaanlasest, kes tuleks hävitada.“

Sellest kõigest sai Franklin aru. Aga kuidas selgitada seda paarisajale verejanulisele ameerika „skinheadile“, kes olid teel Philadelphiasse indiaanlasi tapma? Kuidas ta suudaks mõne tunniga muuta aastasadadega ehitatud vihakuvandit nende peades realistikumaks? See tundus peaaegu lootusetu ettevõtmisena.

Ülesanne:

Kujuta ette, et Paxtoni poisid on laagrisse asunud ning valmistuvad ründama Philadelphiat järgmisel hommikul. Sina oled nüüd Franklin. Sa oled ratsutanud Paxtoni vendade laagrisse ja istunud nendega juttu ajama.

Kirjuta üles, mida sa ütleksid Paxtoni poistele? Mille peale rõhuksid, apelleeriksid? Kuidas suudaksid lõpetada nende taltsutamatu taparetke? Kuidas prooviksid murda nende ettekujutuse indiaanlastest?

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible][illegible]

V MOODUL

Jätkusuutlik areng

„Maailmas on piisavalt kõikide vajadusteks, aga mitte kõikide ahnuseks“

Mahatma Gandhi

Kuidas meie jagame maakera rikkusi mõjutab nii praegu kui ka tulevikus maakera enda tervist kui ka kõikide inimeste heaolu sellel planeedil. On olemas mitmeid erinevaid jätkusuutliku arengu tõlgendusi, aga nende kõikide ühine joon on see, et meie suhe maakeraga peab arvestama ressursside piiratusega ning kõikide inimeste inimõigustega.

Mida tähendab sinule „jätkusuutlikkus“? Milline on „jätkusuutlik kool“?

Kodune ülesanne:

Võta üks igapäevaese (riideese, elektroonika, kosmeetikatoode, toiduaine vms) ja püüa kaardistada selle keskkonnamõjud: kust see pärit on, mis selle tootmisega kaasneda on võinud jne.

Kui kerge või raske valitud toote kohta seda infot kätte saada on?

Irokeeside Suure Seaduse kohaselt tuleks mõelda seitse põlvkonda ette ning otsustada, kas täna tehtud otsused on kasulikud lastele seitsme põlvkonna pärast.“

Kuidas Sinu arvates võivad tuleviku põlvkonnad hinnata meie tänapäevast tegevust? Kirjuta „tuleviku kiri“, mille saame täna kätte tuleviku põlvkondadelt: kuidas nad ennast tunnevad? kuidas elavad? mis on kirja sõnum meile? Kas kiri on positiivne või negatiivne?

Mehhiklasest kalur

Ameerika investeerimispankur oli ühe väikese Mehhiko rannikuküla kail, kui randus väike paat üheainsa kaluriga. Väikeses paadis oli mitmeid suuri kulduimtuunikalasid. Ameeriklane kiitis mehhiklase kalade kvaliteeti ja küsis, kui kaua kalade püüdmise aega võttis.

Mehhiklane vastas: „Ainult natuke aega.“

Ameeriklane küsis siis, miks kalur ei jäänud pikemaks merele, et rohkem kalu püüda?

Mehhiklane ütles, et ta püüdis piisavalt, et oma pere esmaseid vajadusi täita.

Seejärel küsis ameeriklane: „Kuid, mida te oma ülejäänud ajaga teete?“

Mehhiklasest kalur ütles: „Ma lähen hilja magama, kalastan veidi, mängin oma lastega, puhkan pärastlõunati oma naise, Mariaga, igal õhtul jalutan külasse, kus joon oma sõpradega veini ja mängin kitarri, ma elan täisväärtuslikku ja tegevusrohket elu.“

Ameeriklane pilkas: „Mul on Harvardi ülikoolist ärialane magistrikraad ja ma saaksin teid aidata. Te võiksite kulutada rohkem aega kalastamisele, tulude eest osta suurema paadi ning sellest saadavate tulude eest võiksite osta mitu paati, lõpuks oleks teil kalastuspaatide laevastik. Selle asemel, et müüa saak vahendajale, müüksite te need otse töötlejale ning lõpuks avaksite oma enda konservitehase. Te kontrolliksite toodet, töötlemist ja levitamist. Te peaksite lahkuma siinsest väikesest kalurikülalt ja kolima Mexicosse, siis Los Angelesi ja lõpuks New Yorki, kust juhiksite oma laienevat ettevõtet.“

Mehhiklasest kalur küsis: „Aga, kaua see kõik aega võtab?“

Ameeriklane vastas: „15–20 aastat.“

„Ja pärast seda?“

Ameeriklane naeris ja ütles, et see on parim osa. „Õigel hetkel kuulutate välja aktsiate avaliku esmapakkumise ja müüte oma ettevõtte aktsiad avalikul turul ning saate väga rikkaks, te teeniksite miljoneid.“

„Miljoneid... ja mis saab siis?“

Ameeriklane vastas: „Siis jääte pensionile. Kolite väiksesse rannakülasse, kus te saate hilja magama minna, veidi kalastada, oma lastega mängida, puhata pärastlõunati oma naisega, jalutada õhtul külasse, et juua oma sõpradega veini ja mängida kitarri.“

Mis on loo õpetus?

Mis mõtteid see lugu äratas?

Severn Cullis-Suzuki kõne ÜRO Maa Tippkohtumisel Rios, Brasiilias 1992. aastal:

Tere! Mina olen Severn Suzuki ja räägin E.C.O. – Laste Keskkonnakaitseorganisatsiooni nimel. Oleme grupp Kanadast pärit 12- ja 13-aastaseid, kes üritavad muutusi luua: Vanessa Suttie, Morgan Geisler, Michelle Quigg ja mina. Kogusime ise raha, et sõita siia, 6000 miili kaugusele selleks, et teile täiskasvanutele öelda, et peate oma viise muutma. Siiatulekuks ei ole mul peidetud eesmäärke. Ma võitlen oma tuleviku nimel. Oma tuleviku kaotamine ei ole nagu valimiste või paari punkti kaotamine börsil. Mina olen siin, et rääkida kõikide tulevaste põlvkondade nimel.

Olen siin, et rääkida nälgivate laste nimel üle kogu maailma, kelle nuttu ei kuulda.

Olen siin, et rääkida lugematute loomade nimel, kes surevad, kuna neil pole enam kohta, kuhu minna. Me ei saa lubada endile seda, et meid ei kuulda.

Ma ei julge enam päikese kätte minna, sest osoonikihis on augud. Ma kardan õhku hingata sest ma ei tea, mis kemikaale selles leidub.

Käisin varem pidevalt oma isaga Vancouveris kalastamas, kuni paar aastat tagasi avastasime, et kalad põevad erinevaid vähitüüpe. Nüüd kuuleme, et iga päev sureb mõni looma- ja taimeliik välja – kaob igaveseks.

Olen unistanud, et näen elus suuri metsikute loomade karju, džungleid ja vihmametsi, mis on linde ja liblikaid täis, kuid kahtlen, kas need minu laste jaoks enam eksisteerivadki.

Kas teie pidite selliste väikeste asjade pärast muretsema, kui olite minu vanused?

Kõik see toimub meie endi silme all ja ometigi käitume, nagu meil on lõputult aega ja kõik lahendused olemas. Ma olen oma pere ainus laps ja mul ei ole kõiki lahendusi, aga ma tahan, et te mõistaksite, et ka teil need puuduvad!

- Te ei tea, kuidas parandada aukusid osoonikihis.
- Te ei tea, kuidas surnud voolusängi lõhesid tagasi tuua.
- Te ei tea, kuidas tuua tagasi väljasurnud loomi.
- Te ei suuda taastada metsi kohtades, mis nüüdseks on kõrbeks muutunud.

Kui te ei tea, kuidas asju parandada, siis palun lõpetage nende lõhkumine!

Siin võite olla oma valitsuste delegaadid, ärimehed, korraldajad, reporterid või poliitikud – tegelikult olete te aga emad, isad, õed ja vennad, tädid ja onud – ning kõik te olete kellegi lapsed.

Mina olen ainus laps, aga siiski tean, et oleme kõik osa ühest perekonnast, viis miljardit tugevat, tegelikult lausa 30 miljonit tugevat liiki ning me kõik jagame sama õhku, vett ja pinnast – piirid ja valitsused ei muuda seda kunagi.

Ma olen ainus laps, aga siiski tean, et me oleme siin üheskoos ja peaksime tegutsema ühtse maailmana ühe eesmärgi nimel.

Oma vihas ei ole ma pime ja oma hirmus ei karda ma öelda maailmale, kuidas ma tunnen. Minu kodumaal tekitatakse väga palju jäätmeid, me ostame ja viskame ära, ostame ja viskame ära, kuid abivajajatega ei jaga põhjamaad midagi. Kuigi meil on rohkem, kui meil vaja, kardame kaotada osa oma rikkusest, kardame jagada.

Kanadas elame privilegeeritud elu, meil on piisavalt toitu, vett ja varjupaika – meil on käekellad, jalgrattad, arvutid ja televiisorid.

Kaks päeva tagasi, siin Brasiilias, veetsime veidi aega tänavalastega ja olime šokeeritud. Üks lastest ütles meile: „Ma tahaksin, et oleksin rikas ja kui ma oleks, siis ma annaks kõigile tänavalastele süüa, riideid, ravimeid, varjupaika, armastust ja kiindumust.“

Kui tänavalaps, kellel pole midagi on nõus jagama, siis miks oleme meie, kellel kõik olemas, ikkagi nii ahned?

Ma ei suuda unustada, et need lapsed on minu vanused ja koht, kus sa sündid, mõjutab elu väga palju, ka mina võiksin olla üks lastest, kes elab Rio favelades; mina võiksin olla Somaalias nälgiv laps; Lähis-Ida sõjas kannatanu või kerjus Indias.

Ma olen ainus laps, aga tean siiski, et kui kogu raha, mis kulutatakse sõdadele kulutada vaesuse kaotamisele ja keskkonnanahenduste leidmisele, maailm oleks elamiseks üks väga tore paik!

Koolis ja ka lasteaias õpetatakse meile maailmas käituma. Meile õpetatakse, et:

- Teistega ei tohi kakelda,
- Tuleb lahendusi leida,
- Tuleb teisi austada,
- Tuleb enda järel koristada,
- Ei tohi teistele elusolenditele haiget teha
- Tuleb jagada ja mitte ahne olla.

Miks te siis ise teete kõiki neid asju, mida meil keelate teha?

Ärge unustage, miks te neil konverentsidel osalete, kelle jaoks te seda teete – me oleme teie endi lapsed. Teie otsustate, millises maailmas me üles kasvame. Vanemad peaksid saama lapsi lohutada öeldes: „Kõik saab korda,“ „Me anname endast parima“ ja „See ei ole veel maailma lõpp.“ Ma kardan, et enam te meile nii öelda ei saa. Kas me üldse oleme teie prioriteetide hulgas? Minu isa ütleb alati: „Sind määravad sinu teod, mitte sõnad.“

Teie teod panevad mind nutma. Te, täiskasvanud, ütlete, et armastate meid. Esitan teile väljakutse ja palun, et teie tegevused sõnu peegeldaksid. Aitäh kuulamast.

Severn Cullis-Suzuki on olnud aktiivne keskkonna ja ühiskondliku õigluse nimel võitleja juba lastaiaast saadik. Ta oli kaksteist aastat vana, kui selle kõne pidas ning talle aplodeeriti püsti seistes. Nüüd, täiskasvanuna on Cullis-Suzuki The SkyFish Project juht ning peab kõnesid koolides, ettevõtetes, paljudel konverentsidel ja rahvusvahelistel kohtumistel. Ta elab Vancouveris, Kanada Briti Kolumbia provintsis.

Mis mõtteid Severni kõne sinus äratas?

Kodune töö pärast koolitust:

Nüüd, kui koolitus on läbi, mis on Sinu arvates „säästvat arengut toetav haridus“

Kuidas Sinu definitsioon läheb kokku selle UNECE SÄÄSTVAT ARENGUT TOETAVA HARIDUSE STRATEEGIAGA?

Meie tulevikunägemuses on piirkond, mis hõlmab ühiseid väärtusi, nagu solidaarsus ning inimeste, riikide ja põlvkondade vaheline vastastikune lugupidamine ja võrdsus. See on piirkond, mida iseloomustab säästev areng, mis hõlmab majanduslikku efektiivsust, õiglust, sotsiaalset sidusust, keskkonnakaitset ja loodusvarade säästvat majandamist, et rahuldada inimkonna praegusi vajadusi, ohustamata seejuures tulevaste põlvkondade samaväärseid võimalusi oma vajadusi rahuldada.

Haridus, olles üks põhilisi inimõigusi, on eeltingimus säästva arengu saavutamisel ning oluline vahend heas valitsemises, informeeritud otsuste tegemisel ja demokraatia edendamisel. Järelikult võib säästvat arengut toetav haridus aidata muuta meie visiooni reaalsuseks. Säästvat arengut toetav haridus kujundab ning tugevdab indiviidide, rühmade, kogukondade, organisatsioonide ja riikide võimekust teha otsuseid ning valikuid säästva arengu hüvanguks. See võib kaasa tuua muutusi inimeste arusaamades ja niimoodi võimaldada neil muuta meie maailma turvalisemaks, tervislikumaks ning edukamaks koos elukvaliteedi paranemisega. Säästvat arengut toetav haridus edendab kriitilist mõtlemist ja suuremat teadlikkust ning võimaluste avarustumist selliselt, et kujundatakse uued visioonid ja kontseptsioonid ning õppemeetodid ja -vahendid.

Milline võiks säästev kool välja näha praktikas?

Kirjuta siia 4 ideed kuidas muuta sinu enda kool säästvamaks:

1.

2.

3.

4.

Mida oleks vaja et neid asju praktikas ellu viia?

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible][illegible]

VI MOODUL

Kooliprojektid ja
enesehindamine

Kooliprojektid ja enesehindamine

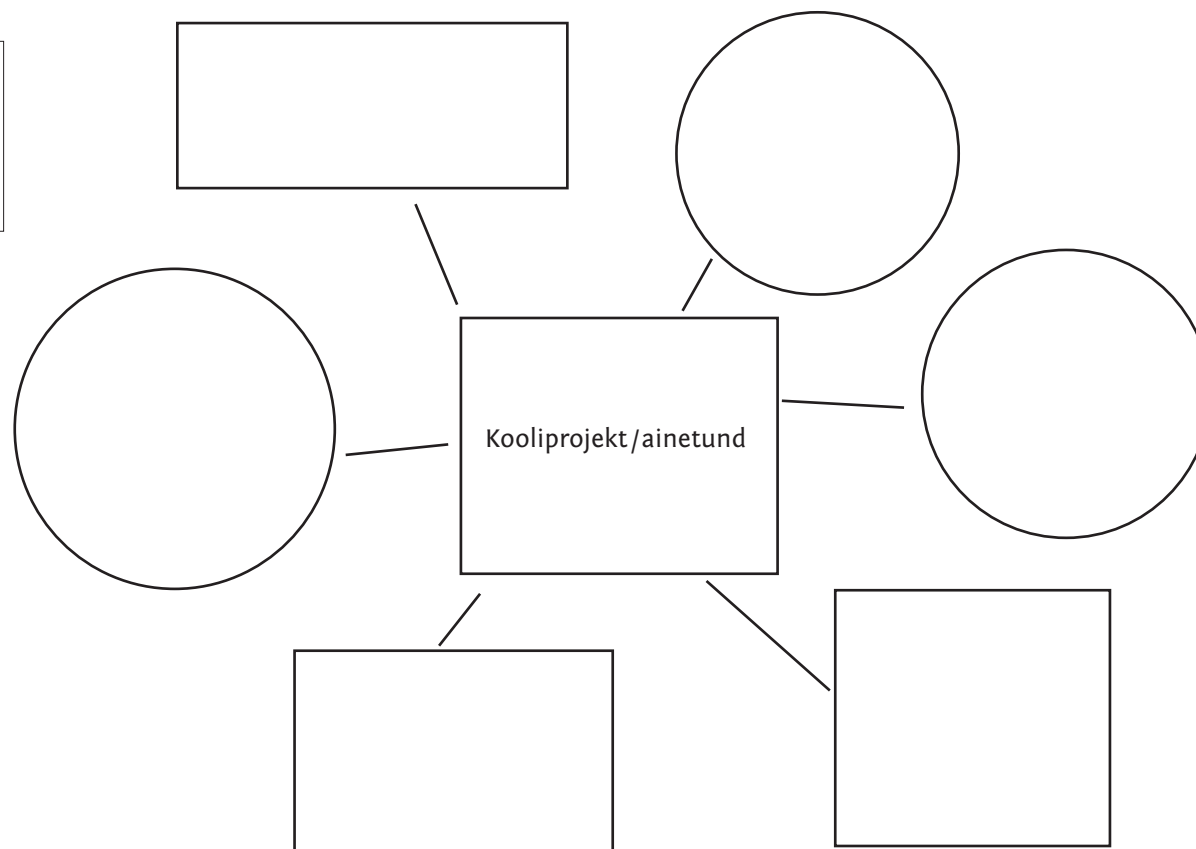
Üks koolituskursuse ülesandeid on rakendada õpitut kas oma klassis, terves kooliperes või laiemas avalikkuses. Planeeri tegevus, kus kasutad kursuse teemasid ja meetodeid.

Kooliprojekt võib olla ühe- või mitmepäevane üritus, kus õpilased tutvuvad arengumaade, maailma usundite, õiglase kaubanduse, globaalsete keskkonnaküsimuste või rahvusvahelise poliitikaga. Teemasid võib arutada tundides, kutsuda kooli külalisi või korraldada näiteks oma koolis ÜRO simulatsioon üleilmastumise teemadel. Toetust ja tuge maailmapäeva korraldamiseks saab MTÜ Mondo Maailmahariduskeskusest, kirjutades aadressil maailmaharidus@mondo.org.ee. Ideid maailmapäeva korraldamiseks leiate ka [maailmakool.ee](http://www.maailmakool.ee) portaalist (<http://www.maailmakool.ee/parimad-praktikad/> ja <http://www.maailmakool.ee/meetodid/kooli-maailmapaeva-naidisteemad/>). Ideid võid arutada ka koos kursuse korraldajatega.

Tegevuse planeerimiseks on all mõned abistavad harjutused:

Ainetunni tulemused ja väljundid:

Kirjuta pallide sisse, milliseid tulemusi ootad ning kastidesse, millised on väljundid

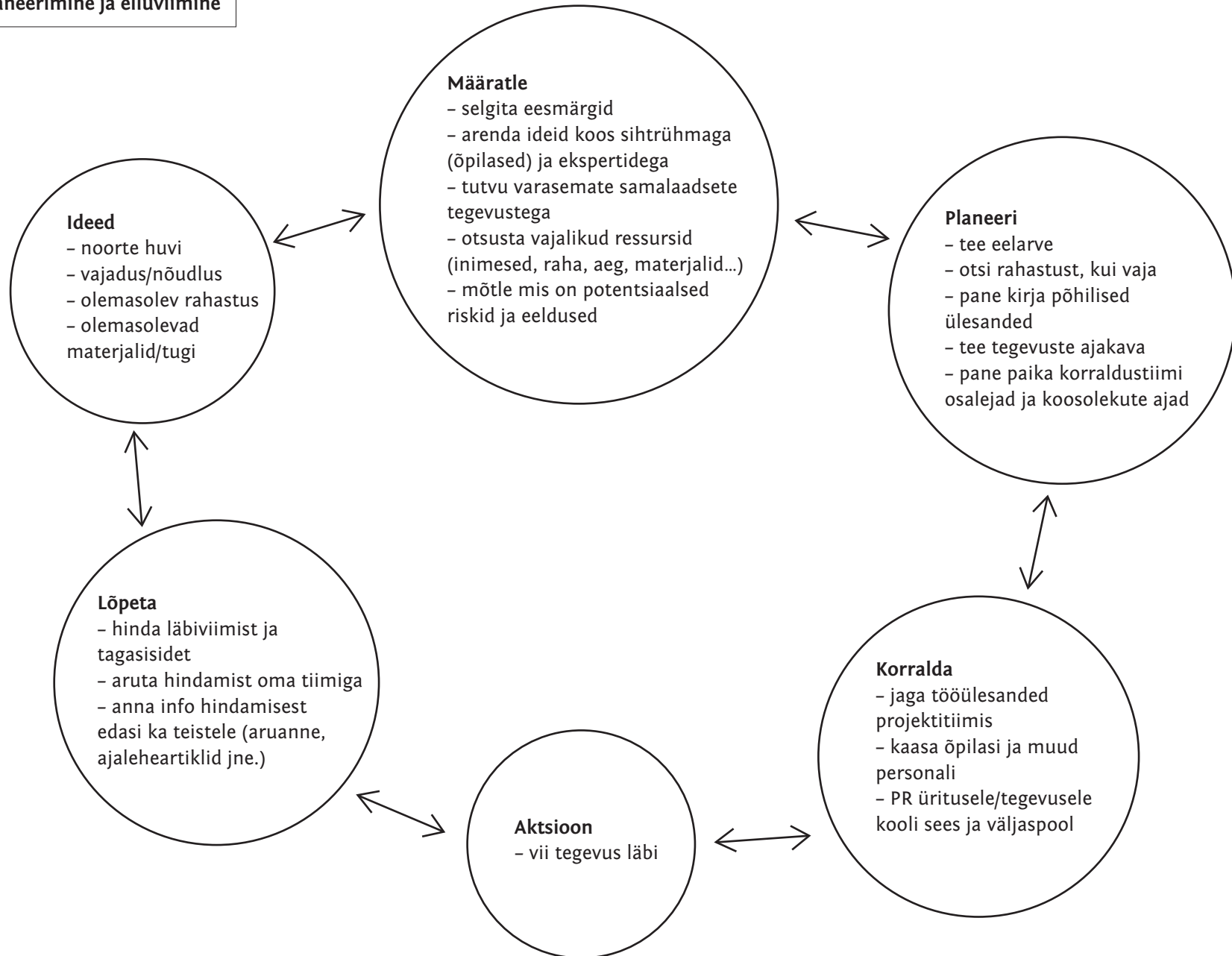

Vasta küsimustele:

Kuidas tunni teema on seotud maailmaharidusega?
Kes on koostanud õppe-eesmärgid (Sina, õppekava...)

Kas esitad erinevaid vaatepunkte? (arendad kriitilist lugemisoskust)?
Kas annad võimaluse arendada erinevaid oskusi ja õppestiile? Kuidas?
Kui interaktiivne ja kaasav on projekt/ainetund?
Millist tuge saad õpilastele anda?
Kas aktsioon või lahenduste otsimine on osa tegevusest? Kuidas?

Kooliprojekti planeerimine ja elluviimine

1. Eesmärgid

Mida tahame saavutada? Miks?
Mis on eesmärkide seos maailmaharidusega?

2. Korraldajad

Kes on korraldajad?
Mis on nende tugevused ja nõrkused?
Kuidas rollid on jaotatud?

3. Partnerid ja toetajad

Millised inimesed ja organisatsioonid võiksid olla partneriks?
Millist tuge on vaja?
Kuidas saada partnerid huvituma tegevusest?
Kuidas koostööd korraldada?

4. Tegevuse iseloom/kampaania

Millal ja kus kampaania viiakse läbi?
Mida tehakse?
Kes võtavad osa? Kuidas? Kuidas vastutus jagatakse?
Milliseid ressursse kasutatakse?
Mis näitab, et kampaaniategevus on seotud maailmaharidusega?

5. Avalikkuse tähelepanu

Kuidas teised inimesed saavad kampaaniast teada
(postriid, postitused, kohalikud ajalehed ja raadio,
kooli koduleht, omavalitsus jne.)
Kes jäädvustab tegevust (fotod, video)?
Kes ja kuidas räägid teistele inimestele kampaaniast?

6. Hindamine

Kuidas teame, et kampaania oli edukas?
Millised on võimalused jätkata teemaga tulevikus
(et kinnistada õpitut ja saavutatut)?

Näiteid maailmahariduslikest tegevustest

Prügikoristustalgud
Rongkäik, marsid, demonstratsioonid
Näitused õues või väljaspool kooli
Välikunst
Uuringud, intervjuud, ettekanded
Etendused, rollimängud, nukuteater
Fotod, filmid, joonistused
TV ja raadio uudised
Postrid, koomiksid
Diskussioonid, debatid
Võistlused, viktoriinid
Blogid
Allkirjade kogumine

Milline on hea kampaania

1. Selgelt seotud maailmaharidusega
2. Hoolikalt planeeritud
3. Kasutatud uusi huvitavaid viise äratada tähelepanu
4. Hea nimi ja moto kampaaniale
5. Meedia kaasatud ja avalikkust teavitatud (enne tegevusi, tegevuste ajal, pärast tegevusi). Võimsad visuaalsed materjalid, mis äratavad tähelepanu.
6. Kampaania eesmärgid on selgelt seletatud õpilastele, kogukonnale jne.
7. Ametnikke on teavitatud kampaaniast ja võimalikest koostöövõimalustest. Vajalikud load olemas.
8. Kampaania läbiviimine ei nõua palju investeeringuid (raha, materjalid, aeg)
9. Kaasatud inimesed saavad vabalt ennast väljendada ja kasutada erinevaid oskusi (kõnelemine, joonistamine, laulmine jne.)
10. Lai osalejate hulk (õpilased, õpetajad, vanemad, laiem avalikkus); demokraatlik otsustusprotsess, osalejate austamine
11. Osalenud korraldajate tänamine
12. Tulemused analüüsitud ja hinnatud
13. Kampaania pole isoleeritud tegevus, vaid moodustab osa mingist suuremast plaanist
14. Tulemusena midagi praktilist on viidud läbi, lahendused leitud, ühiskonna tähelepanu on suunatud uuele teemale vms.

Tagasiside koolitegevusele (saada kursuse korraldajatele koos piltidega):

Milliseid strateegiaid kasutati/tegevusi tehti?

Mida saavutati? Kui hästi projekt õnnestus?

Kust me saame infot projekti tulemuste kohta?

Kas tegevus muutis/mõjutas üksikisikuid, gruppe, institutsioone?

Mida oleme teinud, et tulemused oleks püsivad?

Mis töötas hästi ja mis mitte? Miks?

Kas saavutasime midagi ootamatut? Kuidas? Mida? Miks?

Kui oodatud tulemusi ei saavutatud, mida peaksime muutma tegevustes või oma ootustes?

Kas said toetust oma kolleegidelt, kooliõpilastelt, juhtkonnalt, vanematelt? Kui jah, millist ja kui kasulik see oli? Kui mitte, miks?

Mis oli kõige raskem? Miks?

Mida võiks järgmine kord paremini teha?

Millistele asjadele tähelepanu pöörata?

Kursuse analüüs:

Hea hariduse oluline osa on õpitu reflekteerimine:

- mida oleme õppinud iseendast, oma ühiskonnast, laiemast maailmast ja teatud teemast?
- mida oleme õppinud osalemisest ja maailma muutmisest? Mida võiksime teha teisiti järgmine kord?
- Milliseid oskuseid oleme arendanud? Mida oleme õppinud õppimise kohta?

Hinda oma kursusel osalemist:

	5	4	3	2	1	
Töötas grupis hästi						Ei töötanud grupis hästi
Võttis aruteludest aktiivselt osa						Ei andnud aruteludes oma panust
Kuulas teiste arvamusi						Teisi oli raske kuulata
Plaanis oma tegevusi hästi						Ei plaaninud oma tegevusi hästi
Milliseid oskusi saadi:						
Milles on arenguruumi:						